

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ASPEKTY KRIMINALISTICKÉ PRAKTICKÉ
ČINNOSTI**

Autor práce: Roman Janák, DiS.
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnosti
Forma studia: Kombinovaná
Vedoucí práce: plk. Mgr. Aleš Zídka
Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce – v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS a v tištěné podobě knihovnou VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce plk. Mgr. Aleši Zídkovi, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

JANÁK, R. *Aspekty kriminalistické praktické činnosti : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2019. 51 s. Vedoucí bakalářské práce : plk. Mgr. Aleš Zídka.

Klíčová slova: rekognice, rekognice in natura, rekognice podle objektů, subjekt a objekt rekognice, kriminalistická metoda identifikace, procesní úkon, trestní řízení, neodkladnost a neopakovatelnost

Téma bakalářské práce (dále je „práce“) řeší, pojednává, analyzuje, shrnuje a zkoumá problematiku vybraných aspektů kriminalistické praktické činnosti. Jako hlavní cíl práce je vymezení kriminalistické praktické činnosti upravené trestním řádem. K jedné z takových specifických metod kriminalistické praktické činnosti kriminalistika řadí rekognici. Rekognice je v práci vnímána nejen jako kriminalistická metoda identifikace, ale také jako jedna ze zvláštních forem dokazování. Pokud je rekognice prováděna v souvislosti s trestním řízením, je nejen kriminalistickou metodou, ale také samostatným procesním úkonem. Jedná se tedy ve smyslu trestního řádu o specifický procesní úkon, který je v této právní normě zakotven v třetím oddíle „Některé zvláštní způsoby dokazování.“ Z toho vyplývá, že může v řízení před soudem sloužit jako důkaz, ale zpravidla se provádí již v přípravném řízení a nezřídka slouží jako podklad odůvodnění zahájení trestního stíhání pachatelů trestných činů.

ABSTRACT

JANÁK, R. *Leadership and Management Skills : Bachelor Thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2019. 51 p. Supervisor : plk. Mgr. Aleš Zídka.

Key words: recognition, recognition in natura, recognition by objects, subject and object of recognition, criminalistic method of identification, procedural act, criminal proceeding, urgency and unrepeatability.

The topic of the bachelor thesis (hereinafter referred as “thesis”) solves, deals with, analyzes, summarizes and examine issues of selected aspects of practical forensic activities. The main goal of the thesis is to define practical forensic activities regulated by the Criminal Procedure Code. As one of these specific methods of practical forensic activity criminology sorts recognition. Recognition is perceived in the theses as not only as a criminalistic method of identification but also like as one of special form of proving. If the recognition has been made in connection with criminal proceedings, it is not a criminalistic method only but also a separate procedural act. Within the meaning of the Code of Criminal Procedure it is therefore specific procedural act which is anchored in that legislation in the third section, entitled “Some specific ways of proving”. From that follows that the recognition in pre-trial proceedings can serve as an evidence, but often serves in preparatory proceedings as a basis for justification of the initiation of criminal prosecution of offenders.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Pojem rekognice	10
2.1 Podstata rekognice.....	10
2.1.1 Smysl rekognice	11
2.1.2 Cíl a hodnocení rekognice.....	11
2.1.3 Subjekt a objekt rekognice - obecně	11
2.2 Psychologické základy rekognice	12
2.3 Právní zakotvení rekognice	14
3 Druhy rekognice a jejich specifika	19
3.1 Rekognice živých osob podle funkčních znaků	20
3.2 Rekognice mrtvoly in natura	21
3.3 Rekognice osob podle fotografie.....	22
3.4 Rekognice věci in natura	25
3.5 Skrytá rekognice.....	26
3.6 Prázdňá rekognice	28
4 Zásady provedení rekognice osob.....	29
4.1 Předchozí výslech poznávající osoby.....	29
4.2 Postup před a při rekognici – poznávající osoba.....	30
4.3 Dodatečný výslech – poznávající osoby.....	30
4.4 Postup před a při rekognici – poznávaná osoba	30
4.5 Dokumentace rekognice	30
4.6 Účastníci rekognice	31
4.6.1 Přivzaté osoby – jejich podobnost s obviněným.....	31
4.6.2 Přivzaté osoby – počet	33
4.7 Nezúčastněná osoba	33
4.8 Oddělenost rekogničních aktů	35

5	Neodkladný a neopakovatelný úkon - rekognice.....	36
6	Porovnání rekognice s jinými kriminalistickými metodami	40
6.1	Rekognice a výslech	40
6.2	Rekognice a konfrontace	40
6.3	Rekognice a vyšetřovací pokus	41
6.4	Rekognice a rekonstrukce.....	42
6.5	Rekognice a prověrka výpovědi na místě.....	42
7	Kasuistika - využití rekognice in natura, vs. podle objektů (fotografie).....	43
7.1	Analýza případu	43
7.2	Silniční kontrola	44
7.3	Prověření hlášení	44
7.4	Vyšetřování	45
7.5	Rekognice in natura	45
7.6	Rekognice podle fotografie	46
7.7	Závěr kasuistiky	46
	Závěr.....	47
	Seznam použitých zdrojů	49
	Seznam zkratk	51

Úvod

Volba tématu práce na téma „*Aspekty vybraných úkonů kriminalistické praktické činnosti*“ byla terminována praxeologickými zkušenostmi jejího zpracovatele, který je příslušníkem Policie České republiky (dále jen „PČR“), konkrétně je služebně zařazen na Oddělení obecné kriminality, Územní odbor Hradec Králové, Krajské ředitelství policie Královéhradeckého kraje, na úseku vyšetřování. Mezi hlavní činnosti této složky PČR patří činnosti a služební úkony v přípravném trestním řízení, a to jak ve fázi prověřování, tak především ve fázi vyšetřování, kde jsou nezdědka využívány úkony kriminalistické praktické činnosti.

Jak již bylo naznačeno s ohledem k empirii zpracovatele, tento se v práci zaměřil především na rekognici. Touto se zabýval nejen jako samostatnou kriminalistickou metodou identifikace, ale především jako jednou ze zvláštních forem dokazování z hlediska trestního práva procesního. Z tohoto hlediska ve své práci představil různé druhy rekognice z hlediska jejich zákonného provedení, aby nedocházelo v jejich výsledku k zatížení vadami, které by znamenaly jejich nevyužitelnost v dokazování.

Rekognici si zpracovatel zvolil z hlediska její významnosti jako důkazního prostředku. Sám jako vyšetřovatel vedl několik rekognic osob in natura a vypracováním této práce si mohl uvědomit a srovnat postupy užívané při provádění rekognice v praxi s teorií a teoretickými pohledy na tuto problematiku z pohledu nejen zákonodárce ale i některých teoretiků.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem práce bylo představit kriminalistické praktické činnosti upravené v trestním řádu, provést jejich porovnání z hlediska využívání kriminalistických metod a vzájemných odlišností, podrobné představení, kriminalistické praktické činnosti, konkrétně rekognice. Vedlejším cílem je vytýčení, navržení, přiblížení a představení rekognice začínajícím příslušníkům SKPV, se zaměřením praktického využití rekognice podle fotografie, zhodnocení, porovnání a navrhnutí postupu v souvislosti s problematikou zajištění objektů rekognice in natura a zhodnocení postupu v souvislosti s problematikou aktivní účasti poznávané osoby na rekogničním aktu in natura.

Věcná část práce je orientována dílem teoreticky a dílem empiricky. Úvodní část práce je zaměřena na pojmosloví rekognice, kdo je jejím subjektem a objektem v obecném smyslu, co je její podstatou, smyslem, jaké jsou její cíle a hodnocení. V podkapitolách úvodní části jsou rozebrány psychologické základy a právní úprava rekognice. V následných kapitolách za užití metod komparace a analýzy jsou představeny druhy rekognice a specifika zásad provádění rekognice osob. V závěrečné části práce je představena rekognice z hlediska neodkladnosti a neopakovatelnosti a dále zde je provedeno porovnání rekognice s ostatními kriminalistickými metodami, využívanými v kriminalistické praxi, a to za využití již uvedených metod, ale také za využití metody syntézy s empirickým obohacením práce o tématickou kasuistiku, která vede nad rámec vytyčených cílů k zamyšlení, zda se v daném případě při posuzování propojení rekognic in natura s rekognicemi podle fotografií ještě jedná o postup de lege lata, nebo to může u posuzovatelů práce a práva vést k zamyšlení do budoucna, tedy k vyvolání postupu de lege ferenda.

Ostatní vedlejší cíle jsou naplněny částečně v jednotlivých kapitolách a shrnuty v samotném závěru práce.

Ke zpracování práce zpracovatel využil metodu komparace a analýzy, ale také syntézy literárních pramenů, čerpal také z učebnic, odborných článků, ze soudních rozhodnutí a trestního řádu.

2 Pojem rekognice

Rekognice je specifická metoda kriminalistické praktické činnosti jejíž podstatou je opětovné poznání objektu, který dříve vnímala poznávající osoba za účelem ztotožnění objektu.¹

Rekognice jako pojem má původ v latinském slově *recognitio*. *Recognitio* lze přeložit do češtiny jako opětovné poznání, uznání či stvrzení.²

2.1 Podstata rekognice

Rekognice je jednou z forem kriminalistické identifikace, která má psychologický základ v psychickém procesu znovu poznávání. Podstatou rekognice je opětovné poznání objektu vnímaného v minulosti se záměrem jej identifikovat (osoby, věci nebo zvíře). Provádí-li se rekognice v souvislosti s trestním řízením, jedná se nejen o specifickou metodu kriminalistické praktické činnosti, ale z pohledu trestního práva o samostatný procesní úkon, který je v trestním řádu upraven v ustanovení § 104b). Jedná se tedy ve smyslu trestního řádu o specifický procesní úkon, nacházející se v třetím oddíle jako „Některé zvláštní způsoby dokazování.“

Z pohledu kriminalistického je rekognice formou identifikace objektu, jejichž základ tvoří stopy uložené v paměti poznávající osoby. Kriminalistickou identifikaci znovupoznání, není možné provádět, bez využití metod pozorování, srovnávání a popisování znaků a vlastností, které v nezbytné míře individualizují znovu poznávaný objekt.¹

Obdobně rekognici charakterizují další autoři jako samostatnou metodou kriminalistické praktické činnosti, jejíž smyslem je identifikovat (ztotožnit) osoby a věci opětovným poznáním poznávající osobou.³

¹ VICHLENDÁ, M., *KRIMINALISTIKA*, Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o., Karviná 2011, s. 317

² *Ottův slovník naučný*, I. díl. Praha: Nakladatel a vydavatel J.OTTO, 1888, s. 457.

³ NĚMEC, M., *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1.vyd. Praha : Eurounion, 2004, s. 286.

Rekognice je metoda kriminalistické praxe, spočívající ve zpětném poznání dříve vnímaného objektu poznávající osobou se zaměřením na ztotožnění (identifikování) předváděného objektu.⁴

Rekognice je metoda kriminalistické praxe, ale také procení úkon trestního řízení, využívající kriminalisticky významných objektů, za účelem jejich identifikace, k níž využívá schopnosti člověka opětovně poznat předváděný objekt na základě paměťové stopy, doplněné asociačními identifikačními vlastnostmi identifikovaných objektů.⁵

Lze říct, že posledně uvedená definice vyjadřuje podstatu rekognice nejvýstižněji ze všech citovaných definic, a to nejen co do výčtu pojmových znaků, ale zahrnuje i psychologickou stránku procesu znovu poznávání, čímž je dle mého tato definice komplexnější od jiných.

2.1.1 Smysl rekognice

Hlavním smyslem rekognice je identifikovat osobu, věc nebo zvíře, jejichž ztotožnění je v konkrétní věci důkazně významné, prostřednictvím poznávající osoby. Poznávající osoba tak koná na základě skutečností, které vnímala svými smysly, a to bezprostředně.

2.1.2 Cíl a hodnocení rekognice

Cílem rekognice může být zjištění totožnosti původně vnímaných objektů poznávající osobou, nebo naopak jejich vyloučení, v důsledku toho, že původně nebyly poznávající osobou vnímány. Lze konstatovat, že pozitivní i negativní výsledky rekognice jsou ve svém důsledku významné. Pokud by provedení rekognice bylo neúčelné, její provedení nepřichází v úvahu.

2.1.3 Subjekt a objekt rekognice - obecně

„Subjektem rekognice je osoba, která dříve vnímala znovu poznávaný objekt a na základě toho si uchovala stopy v paměti, a tím si vytvořila myšlenkový obraz tohoto objektu. Takovou to osobu lze nazvat jako osobu znovu poznávající, ztotožňující, identifikující, rekognující.“⁶ Subjektem rekognice ve smyslu shora konstatovaného je

⁴ KONRÁD, Z. a J. VESELÁ. *Rekognice*. Praha: PA ČR, 2008, s. 26.

⁵ KONRÁD, Z. a J. VESELÁ. *Rekognice*. Praha: PA ČR, 2008, s. 26.

⁶ VICHLENDÁ, M., *KRIMINALISTIKA*, Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o., Karviná 2011, s. 317

zpravidla poškozený a svědek. Subjektem může být i obviněný a podezřelý, pokud důležitou událost vnímal svými smysly. Poškozený a svědek nejčastěji znovupoznávají obviněného nebo podezřelého. Svědek jako subjekt rekognice může znovu poznávat i poškozeného. Obviněný nebo podezřelý při rekognici znovu poznávají, jiného obviněného nebo podezřelého.

„Objektem rekognice rozumíme osoby, věci a zvířata, které již dříve vnímala znovu poznávající osoba v souvislosti s vyšetřovanou událostí. Takový to objekt lze označit jako znovu poznávaný, ztotožňovaný, identifikovaný, rekognovaný. Osoby mohou být živé, mrtvé, věci movité a zvířata živá – mrtvá.“⁷

Jako subjekt při provádění rekognice vystupuje poznávající osoba. Pro průběh trestního řízení jsou významnými objekty hlavně osoby, zvířata a věci a jejich ztotožnění.

2.2 Psychologické základy rekognice

Pochopení a poznání psychologické podstaty, vede ke správnému provedení rekognice.

Základem rekognice z psychologického pohledu je opětovné poznání v minulosti vnímaného objektu. V pozadí opětovného poznání stojí procesy, probíhající v mozku člověka, umožňující zapamatování dříve vnímaného objektu, jeho vybavení a porovnání vybaveného s aktuálním vjemem objektu poznávaného.⁸ V psychice poznávající osoby, dochází k procesu psychologických jevů doprovázejících samotný akt znovupoznání, jejichž oporou jsou pocity, myšlení, představy, pozornost, vnímání a emoce. Tyto jevy mají významný vliv k vytvoření myšlenkového obrazu o poznávaném objektu.

Opětovné poznání lze provést jen při opětovném vnímání původního objektu. Poznávající osobou je osoba, která svými smysly bezprostředně vnímala poznávaný objekt. Poznávající osobou tedy nemůže být osoba, která nevnímala původní objekt svými smysly a dověděla se o těchto skutečnostech a okolnostech prostřednictvím třetích osob. Taková osoba o takto získaných skutečnostech a okolnostech může pouze vypovídat.

⁷ VICHLENDÁ, M., *KRIMINALISTIKA*, Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o., Karviná 2011, s. 318

⁸ MUSIL, J., Z. KONRÁD a J. SUCHÁNEK, *Kriminalistika*. 2.přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 345.

Pokud jsou u osoby poznávající uchovány paměťové stopy, je možné na tomto základě konat rekognici.

Paměťová stopa je definována jako myšlenkový proces, zobrazení v minulosti bezprostředně vnímaného, doplněné o specifické markanty vedoucí k identifikaci objektu. Ztotožňovaný objekt musí být nositelem takových identifikačních znaků, aby si na základě nich, mohla poznávací osoba tyto vybavit a tím i podobu tehdy vnímaného objektu, prostřednictvím vlastních smyslů, a tím zafixovat paměťovou stopu a tuto porovnat s obrazem objektu vnímaného v průběhu rekognice.⁹

Stopy v paměti jsou tvořeny všemi lidskými smysly, tedy sluchem, zrakem, čichem, hmatem a chutí. Základ pro vytvoření paměťové stopy je vnímání. Vnímání je složitý rozpoznávací proces, utvářející se všemi lidskými smysly, který je nakonec vyhodnocen a prezentován na základě mozkové činnosti poznávající osoby. Mozková činnost redukuje a vyhodnocuje smysly vnímaný obraz objektů a událostí, a to na základě dlouhodobé paměti a vlastních zkušeností. Na tento proces mají zásadní vliv vlastnosti a schopnosti konkrétního člověka (vnímání situace a její vybavení, zafixování a interpretace). Je nezanedbatelné zdůraznit, že vnímání stejného obrazu je u každé osoby jiné, a to především v jeho detailech.

Tím může docházet k určité chybovosti, která se může projevit co do kvality vytvořených paměťových stop. Vzhledem k tomu, že policejní orgán vedoucí rekognici nemůže psychický proces poznávající osoby nijak kontrolovat, mohou nastat problémy s vyhodnocením aktu znovu poznání. Za tímto účelem by bylo vhodné, aby policejní orgán řídící rekognici, měl znalosti o psychickém procesu znovu poznání, které by mohl promítnout již do přípravy rekognice samotné, jako do jejich výsledků.

⁹ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. roz. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 155-156.

2.3 Právní zakotvení rekognice

Rekognici a podmínky jejího využití pro praxi upravuje Trestní řád. Konkrétně je zakotvena v hlavě páté, oddílu třetím. Tento oddíl nese označení „Některé zvláštní způsoby dokazování“. Rekognice je upravena ustanovením § 104b).

Rekognice je zde upravena následovně:

(1) Rekognice se koná, je-li pro trestní řízení důležité, aby podezřelý, obviněný nebo svědek znovu poznal osobu nebo věc a určil tím jejich totožnost. K provádění rekognice se vždy přibere alespoň jedna osoba, která není na věci zúčastněna.

V prvním odstavci zákonodárce vyjadřuje, co je podstatou rekognice a jejím cílem. Je zde vymezeno jaké osoby se rekognice účastní, vč. osob přibraných. V druhé větě se hovoří o povinnosti provedení rekognice za účasti osoby na věci nezúčastněné, tím se rozumí, že se jedná o jakoukoli fyzickou osobu, pokud sama není poznávající nebo poznávanou osobou.

(2) Podezřelý, obviněný nebo svědek, kteří mají poznat osobu nebo věc, se před rekognicí vyslechnou o okolnostech, za nichž osobu nebo věc vnímali, a o znacích nebo zvláštnostech, podle nichž by bylo možno osobu nebo věc poznat. Osoba nebo věc, která má být poznána, jim nesmí být před rekognicí ukázána.

V druhém odstavci zákonodárce vyjadřuje, že rekognici samotné předchází výslech poznávající osoby dle jejího konkrétního procesního postavení, kde se svědek, podezřelý nebo obviněný vyjádří především k okolnostem, za kterých poznávanou osobu nebo věc vnímal, čímž si také poznávající osoba může před rekognicí samotnou osvěžit paměť a vybavit si znaky a zvláštnosti, podle nichž by osobu, nebo věc opětovně poznala. Jestliže by došlo k nedodržení ustanovení věty druhé, jednalo by se o neodstranitelnou vadu rekognice a její výsledek by nemohl být použit v důkazním řízení. Ustanovení věty druhé se však nevztahuje na provedení rekognice dle fotografie, která předchází rekognici in natura.

(3) Má-li být poznána osoba, ukáže se podezřelému, obviněnému nebo svědkovi mezi nejméně třemi osobami, které se výrazně neodlišují. Osoba, která má být poznána, se vyzve, aby se zařadila na libovolné místo mezi ukazované osoby. Jestliže osoba má být poznána nikoli podle svého vzezření, ale podle hlasu, umožní se jí, aby hovořila v libovolném pořadí mezi dalšími osobami s podobnými hlasovými vlastnostmi.

V třetím odstavci zákonodárce popisuje rekognici osoby in natura, vymezuje její postup, tedy podle přímého pozorování její fyzické identity. Znovu poznávanou osobou může být zejména podezřelý, obviněný a poškozený. Dále upravuje postup orgánů činných v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“), jakým způsobem lze zajistit účast ztotožňované osoby na úkonu, zejména předvoláním, předvedením, uložením pořádkové pokuty. Dále je zde upraven postup k provedení rekognice in natura, podle hlasu anebo podle obou charakteristik. Dále se nařizuje OČTŘ předvést ztotožňovanou osobu ve skupině nejméně tří přivzatých osob, což je podmíněno podobností vzhledu, typu, věku, úpravou vousů, vlasů a oblečením těchto osob. Tím má být zaručeno, ztotožnění osoby podle dříve popsaných znaků a markantů, uvedené ztotožňující osobou, které vnímala svými smysly. Zákonodárce připouští za určitých okolností rekognici in natura, bezprostředně zopakovat za účelem potvrzení prvního ztotožnění osoby a vyloučení náhodnosti prvního ztotožnění s tím, že dále ukládá OČTŘ, aby osobu ztotožňující po provedené rekognici opětovně vyslechl za účelem zjištění podle jakých znaků nebo zvláštností ztotožňovanou osobu poznala. K větě druhé zákonodárce ukládá OČTŘ provedení rekognice podle hlasu, jejíž postup není výslovně upraven, ale zákonodárce předjímá shodný postup jako u rekognice in natura. Tím je myšleno, že osobě, která má být poznána podle hlasu musí být umožněno hovořit v libovolném pořadí mezi dalšími nejméně třemi osobami s obdobnými hlasovými parametry. Osoby mluví postupně za sebou.

(4) Není-li možno ukázat osobu, která má být poznána, rekognice se provede podle fotografie, která se předloží podezřelému, obviněnému nebo svědkovi s obdobnými fotografiemi nejméně tří dalších osob. Tento postup nesmí bezprostředně předcházet rekognici ukázáním osoby.

Ve čtvrtém odstavci zákonodárce upravuje rekognici podle fotografie, kde připouští její provedení před následným provedením rekognice in natura. Rekognice podle fotografie by měla mít pouze podpůrný charakter, avšak je jí možné využít v případě, že není možné provést rekognici in natura, osoba která má být poznána ještě není ztotožněná, je nezvěstná, nebo jde o mrtvolu. Pro rekognici podle fotografie platí obdobně ustanovení odstavce třetího, tedy že fotografie ztotožňované osoby musí být ukázána nejméně ve skupině dalších tří fotografií osob, ne příliš se odlišujících. Tato rekognice se zaměřuje především na identifikaci podle obličeje. Je možné poznávající osobě předložit fotografie, jak papírové tak v elektronické podobě. Ve větě druhé zákonodárce garantuje objektivitu a důkazní hodnotu rekognice. Bezprostřední provedení rekognice in natura po provedení rekognice podle fotografií, je zakázáno.

Konání rekognice in natura by mělo být konáno v takovém časovém odstupu, aby osoba poznávající nebyla ovlivněna podobou osoby ztotožněné podle fotografie, avšak přesný časový odstup těchto úkonů zákonodárce konkrétním časovým vymezením neupravuje, zdůrazňuje individuální přístup podle poznávající osoby.

(5) Má-li být poznána věc, ukáže se podezřelému, obviněnému nebo svědkovi ve skupině věcí pokud možno téhož druhu.

V pátém odstavci zákonodárce upravuje postup rekognice věcí, kdy připouští obdobný postup jako u rekognice osob in natura. Tedy věci mají být ukázány poznávající osobě ve skupině věcí obdobného druhu, a to v případě, že se jedná o nějaký ruční nástroj, ukáže se ztotožňovaná věc ve skupině ručních nástrojů různého druhu, pokud mají být ztotožněny, např. kleště, předloží se ztotožňovaný nástroj (kleště) ve skupině nástrojů téhož druhu. Aby bylo možno rekognici takové věci provést, musí ztotožňovaná věc nést takové znaky, které jsou způsobilé k individuální identifikaci věci. Vzhledem k této skutečnosti lze provést takovou rekognici pouze in natura a nikoli podle fotografie, tento postup by byl neúčelný, stejně jako postup in natura, pokud by věc nevykazovala individuální znaky vedoucí ke ztotožnění konkrétní věci. Zákonodárce i v tomto případě neupravuje počet věcí obdobného druhu, ale odkazuje na ustanovení pro provádění rekognice osob in natura. Z čehož vyplývá, že v praxi bude ztotožňovaná věc předváděna ve skupině nejméně dalších tří věcí obdobného druhu.

(6) Pro rekognici jinak platí ustanovení o výpovědi obviněného a svědka.

V šestém odstavci zákonodárce upravuje povinnost orgánu provádějícího rekognici poučit osobu podle konkrétního procesního postavení. Zákonodárce i nadále považuje rekognici za zvláštní formu výslechu. Platí i zde obecná ustanovení o výslechu obviněného a svědka. Zákonodárce zdůrazňuje, že ustanovení o výslechu obviněného se přiměřeně užije v případě výslechu podezřelého. Tedy ve smyslu ustanovení § 75 odst. 5 TŘ, § 179b) odst. 2, 3 TŘ. Odchyly od tohoto postupu se uplatní pouze za užití ustanovení § 104b odst. 4 TŘ věty druhé a odst. 7 TŘ. Zákonodárce ve výkladu tohoto odstavce dále řeší protokolování rekognice, zde výslovně odkazuje na § 55 odst. 3 TŘ větu druhou, kde jsou vymezeny zvláštní obsahové náležitosti protokolu o rekognici. Zde musejí být podrobně uvedeny okolnosti, za nichž byla rekognice provedena. Pořadí v jakém byly poznávané osoby ukázány svědkovi nebo obviněnému, doba a podmínky jejich pozorování a vyjádření poznávající osoby. Další způsoby dokumentace, pořizování zvukového a obrazového záznamu, který může podpořit důkazní hodnotu rekognice, neboť zachycuje chování a jednání poznávající osoby v průběhu rekognice samotné.

Z protokolu musí být patrné, jak byla rekognice připravena, za jakých podmínek probíhala, kdo se jí účastnil a jaký byl její výsledek. Dále zde zákonodárce řeší důkazní hodnotu rekognice u hlavního líčení, a to podle procesního postavení osoby poznávající.

(7) Podle povahy věci lze rekognici provést tak, aby se poznávající osoba bezprostředně nesetkala s poznávanou osobou. Provádí-li se rekognice za účasti osoby mladší než osmnáct let, užije se přiměřeně § 102. Rekognici za přítomnosti svědka, jehož totožnost se utajuje z důvodů uvedených v § 55 odst. 2, lze za podmínek utajení jeho podoby a osobních údajů provést, pokud je svědek poznávající osobou.

V sedmém odstavci zákonodárce stanovuje, jak postupovat při rekognici, které se účastní osoba mladší než osmnáct let, a to bez specifikace jejího procesního postavení, s odkazem na omezení, vyplývající z ustanovení §102 TŘ. Zde je zdůrazněna nutnost k provedení rekognice přibráním sociální pracovnice orgánu sociálně-právní ochrany dětí, příp. učitele, nebo obdobné osoby a při vhodnosti i rodiče takové osoby. Tyto osoby dohlížejí na správné vedení výslechu vzhledem k jeho závažnosti a duševnímu vývoji osoby mladší osmnácti let. Tyto osoby mohou i vzhledem k průběhu takového úkonu navrhnout jeho přerušování nebo odložení na pozdější dobu. Dále je v tomto odstavci dán důraz na provedení skryté rekognice, kdy je osoba poznávající skryta za jednocestným sklem v jiné místnosti než osoba poznávaná a osoby přivzané. Provedení rekognice osoby in natura, kdy by osoba poznávající byla v jedné místnosti s osobou, kterou má znovu poznat byla vystavena psychickému tlaku z obavy, že se bude osoba znovupoznaná (obviněná) na takovém svědkovi mstít za usvědčení, nebo se na tomto svědkovi dopustila brutálního činu či sexuálního jednání. Zákonodárce tak předchází negativnímu zkreslení projevu poznávající osoby. Přibraný orgán sociálně-právní ochrany dětí se po provedení rekognice vyslechne k okolnostem a průběhu rekognice.

Zákonodárce dále v tomto odstavci upravuje postup rekognice s utajeným svědkem, ve smyslu ustanovení § 55 odst. 2 TŘ. Rekognici lze provést za účasti takového svědka při splnění dvou podmínek. První z podmínek je, že jeho podoba a osobní údaje zůstanou utajeny a druhou z podmínek, že utajený svědek smí být jen osobou poznávající. Tím se obě podmínky doplňují, protože jinak by nebylo možné zajistit utajení podoby svědka, kdyby vystupoval jako osoba poznávaná. Orgán provádějící takovou rekognici musí zajistit, aby se utajený svědek nemohl setkat s osobou obviněnou ani s jejím obhájcem a s dalšími nežádoucími osobami. Pominou-li podmínky utajení svědka, může

být provedena rekognice s dříve utajovaným svědkem jako poznávanou osobu, (např. jako s poškozeným), jestliže to bude ještě přicházet v úvahu.

Zákonodárce dále uvádí, že obdobné ustanovení o utajeném svědkovi se užije též na policistu nebo policistu cizího státu, který v dané věci vystupuje jako agent provádějící předstíraný převod.

(8) Po provedení rekognice se podezřelý, obviněný nebo svědek vyslechnou znovu, je-li třeba odstranit rozpor mezi jejich výpovědí a výsledky rekognice.

V odstavci osmém zákonodárce upravuje postup a povinnost konání výslechu poznávající osoby po provedení rekognice. Povinný je tento postup, jestliže byly zjištěny rozpory ve výpovědi poznávající osoby v době před konáním rekognice a v průběhu rekognice, načež musí být poznávající osoba před výslechem upozorněna a poučena dle svého procesního postavení. Úkonu se účastní i obhájce obviněného. Výslech by měl být v takovém případě zaměřen k objasnění rozporů a jejich příčin a následně k odstranění existujících rozporů.¹⁰

¹⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 1537-1549.

3 Druhy rekognice a jejich specifika

Rekognici je možné kvalifikovat podle různých hledisek. Nejvhodnější kvalifikační kritéria představuje původnost předváděného objektu, jeho charakter, charakter identifikačních znaků objektu a způsob jeho předvádění.

Podle stupně původnosti předváděného objektu lze rozdělit na:

- rekognici in natura
- rekognici podle modelů (např. fotografií)

Podle druhu ztotožňovaného objektu lze rozdělit na:

- rekognici osob (živých, mrtvol, částí mrtvol)
- rekognici věcí (movitých, nemovitých)
- rekognici zvířat (živých, mrtvol, částí mrtvol)

Podle charakteru identifikačních znaků lze rozdělit na:

- rekognici podle anatomicko-morfologických identifikačních znaků osob a zvířat, (např. podle výšky, postavy, obličeje, očí, nosu, vlasů, vousů)
- rekognici podle funkčně dynamických znaků a stereotypů, (např. podle chůze, běhu, držení těla, gestikulace, mimiky, hlasu)

Podle způsobu předvedení objektu lze rozdělit na:

- rekognici s předvedením ztotožňovaného objektu ve skupině spolu s přivzatými objekty
- rekognici s předvedením jen jednoho ztotožňovaného objektu (rekognice mrtvol)
- rekognici s předvedením ztotožňovaného objektu a přivzatých objektů jednotlivě po

sobě (rekognice osob podle funkčních a dynamických znaků)

Podle způsobu předvedení osob lze rozdělit na:

- rekognici „otevřenou“
- rekognici „skrytou“

3.1 Rekognice živých osob podle funkčních znaků

Rekognice osob podle funkčně dynamických znaků je prováděna pouze za předpokladu, že subjekt rekognice nedovede popsat podobu ztotožňované osoby, ale pouze určitý její funkčně dynamický znak. Taková rekognice je náročná, především pokud se týká shodnosti předváděných objektů, neboť objekt rekognice je stížen nějakou pohybovou, minickou, gestikulační a hlasovou indispozicí.

Předpokladem provedení takové rekognice je uchování paměťové stopy poznávající osoby v souvislosti s barvou hlasu, vadou řeči nebo chůze. Při tomto typu rekognice postačuje, když poznávající osoba pouze poslouchá jednotlivé hlasy, které jsou předváděny jednotlivě. Není podstatné, zda skupinu objektů přímo vidí. Předváděné osoby jsou požádány, aby postupně pronesly několik stejných slov, jejichž obsah může stanovit poznávající osoba.

Lze mít za to, že náročnost této rekognice je dána přípravou samotnou, která spočívá v příbrání osob, které trpí obdobnými funkčně dynamickými znaky, jako měl vykazovat na místě činu pachatel, a které v minulosti popsala poznávající osoba ve své svědecké výpovědi. Problémem ve smyslu předešlé výpovědi o těchto znacích může být už jen pachatelova vada řeči (kockání, ráčkování, šlapání si na jazyk), vada chůze (kulhání, napadání na jednu nohu) nebo vady držení těla (osoba měla hrb). V takovýchto případech zpracovatel vidí jako velmi problematické sehnat vhodné figuranty, podobající se v těchto znacích pachateli.

Zároveň není vyloučeno, že funkčně dynamické znaky může pachatel do jisté míry vědomě změnit. Proto se z obecně taktického hlediska doporučuje, aby byla taková rekognice prováděna výhradně skrytě, bez vědomí ztotožňované osoby. Přesto v policejní praxi přetrvává názor, že není ve schopnostech ztotožňované osoby, komplexně upravit,

nebo jen částečně změnit souhrn znaků, které jí charakterizují. Proto je možno s úspěšností provádět tento typ rekognice i s vědomím ztotožňované osoby.¹¹

Je-li takovýto typ rekognice prováděn s podezřelým nebo obviněným, je nutné takovou poznávanou osobu poučit v příslušném procesním postavení, kdy součástí tohoto poučení je právo odmítnout provedení takového úkonu, tedy aktivně se účastnit. Taková osoba se úkonu musí pouze fyzicky účastnit. K žádné aktivitě nesmí být nucena.

3.2 Rekognice mrtvoly in natura

Tento typ rekognice je charakterizován výraznými odlišnostmi od rekognice živých osob in natura. Tato rekognice je prováděna za účelem ztotožnění mrtvoly. Zpravidla se jedná o ztotožnění mrtvoly v souvislosti s vyšetřovaným trestným činem. Subjekty v tomto typu rekognice jsou především rodinní příslušníci a osoby, které zemřelého dobře znaly, aby mohlo dojít ke spolehlivému ztotožnění zemřelého. Jedná-li se o nález mrtvoly v terénu, vyznačuje se rekognice in natura, značným počtem subjektů s využitím široké veřejnosti, mající vztah k místu nálezu. Zpravidla v tomto případě není znám okruh možných příbuzných, ani osob, které zemřelého dobře znaly. V případě provádění tohoto typu rekognice nepředchází v úvahu předchozí výsledky poznávající osoby se zaměřením k popisu ztotožňované mrtvoly, s výjimkou, že ztotožňovanou mrtvolou byla pohřešovaná osoba a subjektem osoba, která může dát k této pohřešované osobě odpovídající popis, ale také k jejímu oblečení a dalším nezaměnitelným markantům.

Subjekty takové rekognice musejí být patřičně poučeny, před jejím zahájením, aby v případě ztotožnění mrtvoly, mohl být úkon považován z procesního hlediska za důkaz. Jestliže subjekt při rekognici mrtvolu ztotožní, v následném výsledku uvede, totožnost osoby, kterou v mrtvole poznal a podle jakých specifických znaků.

Specifické ztížení znovupoznání mrtvoly je dáno především vymizením funkčních znaků, ale mnohdy i vymizením anatomicko-morfologických znaků, a to v důsledku probíhajících hnilobných procesů, proto je důležité, aby k rekognici mrtvoly in natura došlo v době před vymizením možných identifikačních znaků. Specifickou a

¹¹ Srov. PRERAD, V. a kol. *Kriminalistika-Prozatímní učební text z oboru kriminalistické taktiky*. Praha: ÚKr PF UK, 1968, s. 352.; PROTIVÍNSKÝ, M. *Rekognice v přípravném řízení*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČSSR, 1971, s. 141.

naprosto logickou odlišností této rekognice, se nabízí její průběh bez dalších přivzatých objektů.

Praxe však přináší i případy, týkající se především leteckých neštěstí a různých průmyslových havárií, kdy je ztotožňováno více mrtvol najednou. Nejedná se v tomto případě o přivzaté objekty, ale o objekty ztotožňované.¹²

V některých případech je nutné provést před rekognicí úpravu mrtvoly, spočívající i v rekonstrukci jejího zevnějšku. Takovými úpravami za účelem usnadnění znovupoznání, ale i z důvodu estetického, může být sešívání tržných ran a omývání. Samotný pohled na mrtvolu, natož na mrtvolu nalezenou v původním stavu může vést k vyvolání psychického šoku, zhoršení psychického stavu poznávající osoby, neboť se zpravidla jedná o osoby příbuzné. Předváděná mrtvola by měla mít oblečení, ve kterém byla nalezena. Bez oblečení si lze tuto rekognici představit za předpokladu, že by poznávající osoba uvedla skutečnosti ohledně specifických znaků na těle mrtvoly, především v důsledku lékařských zákroků za jejího života, mateřských znamének, tetování, chybějících údů nebo jejich částí, délky a tvary nehtů a v případě částečné nebo celkové destrukce obličejové části, atp..

Vzhledem k okolnostem případu lze rekognici mrtvoly in natura konat na místě nálezu mrtvoly nebo v pitevně. Před provedením rekognice mrtvoly in natura, je nezbytné psychicky připravit poznávající osobu (zpravidla osobu blízkou), neboť absencí takové přípravy, může dojít ke zmaření rekogničního úkonu.

V případě zajištění věcí, které měla mrtvola při sobě a vyhodnocení, že by mohly posloužit k odhalení totožnosti mrtvoly, provádí se rekognice věcí samostatně, tyto věci jsou předváděny poznávající osobě mezi věcmi stejného druhu, obdobně jako u rekognice živých osob.

3.3 Rekognice osob podle fotografie

Rekognici podle fotografie v úpravě trestního řádu, připouští její provedení před následným provedením rekognice in natura. Rekognice podle fotografie by měla mít pouze podpůrný charakter, avšak je jí možné využít v případě, že není možné provést rekognici in natura, osoba která má být poznána ještě není ztotožněná, je nezvěstná, nebo jde o mrtvolu. Pro rekognici podle fotografie, kterou upravuje ustanovení § 104b) odst. 4

¹² KONRÁD, Z. a J. VESELÁ. *Rekognice*. Praha: PA ČR, 2008, s. 62.

TŘ, platí obdobně ustanovení odstavce třetího, tedy že fotografie ztotožňované osoby musí být ukázána nejméně ve skupině dalších tří fotografií podobných osob. Osoby by se neměly, především v obličejové části příliš odlišovat od osoby, která má být poznána. Je možné poznávající osobě předložit fotografie, jak papírové tak v elektronické podobě. Provedení rekognice in natura by mělo být konáno v takovém časovém odstupu, aby osoba poznávající nebyla ovlivněna podobou osoby ztotožněné podle fotografie. Přesný časový odstup těchto úkonů zákonodárce konkrétním časovým vymezením neupravuje, zdůrazňuje individuální přístup podle poznávající osoby.¹³

Z vlastní empirické činnosti se zpracovatel práce přimlouvá, aby v přípravě rekognice osob podle fotografie, vedle shody podobnosti přivzatých objektů, byla věnována důležitost také shodnosti formátů a druhů fotografií těchto osob. Ta by měla odpovídat podobě poznávané osoby v době události. Užitím shodného formátu, druhu a stylu fotografií, by se předešlo sugestivnímu ovlivnění poznávající osoby. Zákaz bezprostředního předcházení rekognice podle fotografie rekognici osob in natura, by měl zamezit, ovlivnění poznávající osoby v poznání osoby při rekognici in natura, a to ze zafixování podoby osoby z fotografie, oproti vyvolání vlastní paměťové stopy. Zákon nespecifikuje význam slova bezprostředně. Zpracovatel práce se přiklání k názoru, že slovo bezprostředně by mohlo být vyjádřeno minimální dobou, nejdříve po jednom měsíci. Lze si představit, že i tato lhůta by mohla být v ojedinělých případech kratší, a to s přihlédnutím ke všem okolnostem, především k věku poznávající osoby, zdravotnímu stavu, intelektu a rozsahu paměti (poškozeného). V případě ztráty paměti v této době, by zpracovatel práce byl ochoten uvažovat o neopakovatelnosti rekognice podle fotografie, na základě lékařského posudku vypracovaného znalcem s konkrétním zaměřením. Vzhledem k uvedenému lze konstatovat, že časový úsek mezi konáním rekognic podle fotografie a in natura bude i do budoucna vyžadovat individuální přístup v jeho provedení.

Dle názoru zpracovatele práce nelze vyloučit, že v důsledku předchozí rekognice podle fotografie, dojde u poznávající osoby k zafixování vzhledu takto ztotožněné osoby podle fotografie a při provádění rekognice osoby in natura, nebude vycházet z původních vzjemů z doby události. A toto zpracovatel nevidí jako jediný aspekt takového jednání a přístupu poznávající osoby, neboť z praxe je patrné, že poznávající osoba ztotožňující

¹³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H.BECK, 2013, s. 1544,1545.

osobu vnímá v okruhu jiných přivzatých osob na fotografiích a v jiném okruhu přivzatých osob v době konání rekognice in natura, což musí poznávající osobu sugestivně ovlivnit.

S přihlédnutím k uvedeným důvodům se zpracovatel přiklání k vyjádření nesouhlasu, provedení rekognice in natura po rekognici podle fotografie, a to i za předpokladu splnění podmínky, že rekogniční úkony neproběhly bezprostředně po sobě.

V rozhodnutí vydaném Vrchním soudem v Praze pod sp. zn. 2 To 191/03 ze dne 15. 1. 2004 je stanoveno: „Naproti tomu samotná skutečnost, že poznávající osoba s časovým odstupem před rekognicí in natura označila poznávanou osobu ve fotoalbu, nečiní z této rekognice důkaz absolutně neúčinný (nepřípustný), ale k uvedené skutečnosti soud přihlédnou pouze při hodnocení jejího významu.“ V tomto rozhodnutí dle názoru zpracovatele soud vyslovil, že provedení rekognice in natura po rekognici podle fotografie je přijatelné, zároveň doporučuje, aby bylo v dokazování k této skutečnosti přihlédnuto.

Další otázkou při přípravě rekognice podle fotografie zůstává získání fotografií přivzatých osob. Jak uvádí trestní řád poznávající osobě je předložena fotografie ztotožňované osoby nejméně s třemi dalšími fotografiemi, které by se neměly výrazně lišit. Policejní orgán fotografie v praxi získává z policejních evidencí a sbírek vedených Policií ČR. Z tohoto je zřejmé, že použití fotografií jako osob přivzatých k provedení takové rekognice, probíhá bez vědomí a tudíž bez souhlasu těchto osob. Trestní řád tuto problematiku neupravuje a je tak nasnadě, zda v tomto smyslu nedochází ke střetu práva na ochranu osobnosti, které je dáno Ústavou ČR a společenského zájmu na účinném odhalování a dokumentování trestných činů. Přestože právní úprava tuto kolizi právních statků neřeší, dovozoval by zpracovatel práce z výkladu, že použití fotografií z evidencí, např. občanských průkazů je přípustné, a to bez souhlasu těchto osob.

To je však v protikladu s názorem Z. Konráda a J. Veselého, kteří vyslovují názor, že při předložení fotografií přivzatých osob, nepocházejících z policejních (PČR) evidencí, je zapotřebí vyžádání souhlasu osob, jejichž vyobrazení je na fotografii uvedeno.¹⁴

Obdobným případem použití fotografií osob získaných z evidence občanských průkazů, se zabýval také Ústavní soud. V dané věci policejní orgán opatřil fotografie

¹⁴ KONRÁD, Z. a J. VESELÁ. *Rekognice*. Praha: PA ČR, 2008, s. 63.

nezúčastněných osob z evidence občanských průkazů, a to bez souhlasu a vědomí vyobrazených osob. Fotografie tvoří součást vyšetřovacího spisu. Po rekognici s použitím takto získaných fotografií nezúčastněných osob, vyšel dne 2. 6. 2000 na straně 4 v deníku Blesk článek, v němž osoba, jejíž fotografie se objevily v souvislosti s danou rekognicí ve vyšetřovacím spise, spekuluje o spojitosti své osoby s vyšetřovacím spisem, čímž mohlo dojít k zásahu do jejích práv. Tato osoba následně podala i žalobu na ochranu osobnostních práv. Tuto žalobu soud prvního stupně zamítl a odůvodnil tím, že fotografie tvoří součást vyšetřovacího spisu. Vyšetřovací spis není veřejně přístupné médium a vyšetřovatel nikdy netvrdil, že osoba je osobou v procesním postavení obviněného nebo podezřelého. Ústavní soud dále konstatoval a s jeho názorem se zpracovatel práce jednoznačně shodne, že zákonnou podmínkou provedení rekognic podle fotografií je, že musejí být použity pouze fotografie osob na případu nezúčastněných, tedy nezúčastněných v trestním řízení. V takovém případě použití fotografie nezúčastněné osoby, ani nemůže zakládat dotčení jejich osobnostních práv, a to ve smyslu § 11 obč. zák.. Ve svém závěru Ústavní soud konstatuje, že daná rekognice podle fotografií je součástí soudního spisu, který není veřejnou listinou a nahlížení do něho je omezeno ustanovením § 65 TŘ,¹⁵ kde je přesně vymezen okruh těchto osob.

3.4 Rekognice věci in natura

Rekognice věci in natura rozděluje na rekognici věci movité a věci nemovité.

V praxi se pro ztotožnění věci pocházejících z trestné činnosti, většinou se jedná o věci odcizené, ale také o věci užitě ke spáchání trestné činnosti, využívá rekognice věci movité in natura. U tohoto typu rekognice většinou není problém s popisem odcizených věcí, neboť poznávající osoba (zpravidla poškozený), dovede do předchozího výsledku spolehlivě a přesně popsat detaily takové věci, stav jejího opotřebení. Zpravidla se stávají objektem tohoto typu rekognice šperky, elektronika obrazy a další cennosti, neboť se jedná o věci, které jsou nejčastějším zájmem pachatelů trestných činů.¹⁶

Pokud se jedná o rekognici věci užitých k páčání trestné činnosti, odložené, ztracené nebo pachatelem na místě činu zapomenuté, pak popis těchto věcí v předchozím výsledku je pro poznávající osobu jednoznačně složitější, neboť tyto věci vnímala jen

¹⁵ Nález Ústavního soudu ČR pod sp.zn. III ÚS 256/01 ze dne 21.3.2002

¹⁶ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. roz. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství A. ČENĚK, 2008, s. 160-161.

v souvislosti a v průběhu vyšetřované události. Vzhledem k tomu, poznávající osoba není majitelkou věcí, nedovede podat popis o detailech těchto věcí vedoucí k individuální identifikaci konkrétní věci. Zpravidla dochází alespoň ke skupinové identifikaci věci. Movité věci předvádíme při rekognici mezi dalšími přivzatými věcmi, vykazující stejné druhové znaky. Výjimku lze uplatnit a z této zásady slevit, pokud nelze z objektivních důvodů zajistit vhodné pomocné objekty. V empirii se bude jednat o umělecká díla a jiné unikátní předměty.¹⁷

Zákonný požadavek předvedení poznávané věci ve skupině věcí, pokud možno téhož druhu, může dávat v praxi možnost použít jako přivzatou věc i věc, která nemusí být téhož druhu, což v konečném výsledku může být na úkor věrohodnosti důkazu získaným takovou rekognicí.

Rekognice věci movité in natura se provádí zejména, pokud je nutné identifikovat konkrétní místnost, byt, budovu či část terénu. Specifickou a logickou odlišností rekognice nemovité věci in natura je, jejich nemožnost předvedení ve skupině, ale postupně. Osoba poznávající nejprve v předběžném výsledku uvede veškeré skutečnosti k objektu, který má poznávat. Dále do výsledku uvede co nejpodrobnější popis místností, vč. tvaru, rozměru, počtu oken a dveří, uspořádání a druhu nábytku v místnosti, výmalby, podlahy, apod.. Tyto skutečnosti slouží policejnímu orgánu k přípravě v natypování vhodných objektů takové rekognice, tedy k výběru místností, bytů, budov, které budovu poznávající osobě postupně ukázaný. Poznávající osobu policejní orgán na jednotlivá místa přivede tak, aby se tato osoba nemohla orientovat v místě na základě znalosti konkrétní adresy.

3.5 Skrytá rekognice

Odborná literatura pojem skrytá rekognice užívá nejednoznačně a z toho vychází, že je na tento typ rekognice více názorů, např., že o takovém úkonu ví pouze osoba poznávající a nikoliv osoba poznávaná.¹⁸ V takovém případě se rekogniční úkon provádí, pokud se objekt rekognice odmítá úkonu podrobit, nebo pokud si osoba poznávající není jistá, zda pachatele pozná, v důsledku čehož by při provedení neskryté rekognice pachatel mohl nabýt dojem, že ze spáchání trestného činu nebude usvědčen.

¹⁷ PRERAD, V. a kol. *Kriminalistika-Prozatímní učební text z oboru kriminalistické taktiky*. Praha: ÚKr PF UK, 1968, s. 354.

¹⁸ PROTIVÍNSKÝ, M. a M. TIPLICA. *Teorie a praxe dokazování v trestním řízení znovupoznáním osob a věcí*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1986, s. 75.

Další názor je již v praxi pevně zavedený a hojně se využívá, v tomto případě jsou všichni účastníci o úkonu srozuměni, náležitě poučeni, provádí se ve dvou místnostech, kdy poznávaná osoba se skupinou přivzatých osob je v jedné místnosti a poznávající osoba je v místnosti druhé.¹⁹ Zde je zabráněno bezprostřednímu setkání poznávající osoby s osobou poznávanou. Zpracovatel práce má osobní zkušenost s konáním takové rekognice a jeví se mu jako nejbližší termínu skrytá, ve srovnání s rekognicí in natura (tváří v tvář). Skrytost spočívá především v nepředstoupení poznávající osoby před skupinu poznávaných osob v jedné místnosti. Poznávající osoba pozoruje tuto skupinu přes jednocestné zrcadlo (skrytě) z druhé místnosti, což spolehlivě zaručuje především pocit bezpečnosti pro poznávající osobu. Obdobný postup umožňuje i trestní řád v ustanovení § 104b) odst. 7 TŘ. Skrytou formu rekognice lze využít pro poznávající osobu, která podléhá režimu ochrany svědků podle ustanovení § 55 odst. 2 TŘ). Další využití zpracovatel sledává, pokud by poznávající osobě hrozilo psychické trauma ze setkání s pachatelem. Další využití takové rekognice zpracovatel vidí při účasti osoby mladší osmnácti let (za splnění podmínek v ustanovení § 102 TŘ).

V neposlední řadě pro využívání skryté rekognice, nejen v případech uvedených v ustanovení § 104b) odst. 7 TŘ, hovoří i menší míra pravděpodobnosti zmaření takového úkonu ze strany obviněného a tím pozbytí důkazní hodnoty, čehož by se mohl dopustit při provedení neskryté rekognice in natura prohlášením, že je ten, koho má poznávající poznat. Obdobného pokusu o zmaření rekogničního úkonu se může obviněný pokusit i při variantě skryté rekognice, ale zatím se s tím zpracovatel práce nesešel a vidí to jako méně pravděpodobné.

Zákonnost takového úkonu je zaručena přítomností zákonem určených osoby (nezúčastněná osoba, obhájce), kteří se nacházejí v místnosti společně s poznávající osobou, která pozoruje přes jednocestné zrcadlo skupinu poznávaných osob.

Provedení skryté rekognice je na místě zvláště v současnosti, a to v souvislosti s odhalováním a vyšetřováním zvláště závažných zločinů páchaných organizovaným zločinem.²⁰

Teorie pracuje také s termínem oboustranně skrytá rekognice. V podstatě jde o zorganizování spontánního (náhodného) znovupoznání, což není známo ani jedné ze

¹⁹ NĚMEC, M.. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2004, s. 287.

²⁰ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. roz. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství A. ČENĚK, 2008, s. 172.

stran. Tento postup není zakotven v trestním řádu. Ani nemůže ve smyslu rekogničního úkonu být, neboť nesplňuje všechny zákonné podmínky, vč. poučení a práv zúčastněných osob.

3.6 Prázdna rekognice

Prázdnu rekognicí se rozumí takový rekogniční úkon, jehož se neúčastní obviněný, tedy úkon bez ztotožňované osoby, která se záměrně neumísťuje ve skupině předváděných objektů. Pokud poznávající osoba ztotožní objekt při prázdne rekognici, jedná se o důkaz nevěrohodnosti takového svědka a znevěrohodnění případné rekognice provedené takovým svědkem. Tento typ rekognice, by měl zabránit mylnému označení poznávané osoby, na základě popisu poznávající osoby, resp., kdy osoba má snahu označit osobu, která se tomuto jejímu popisu aspoň blíží, nebo se nejvíce blíží popisu osoby, která má být poznána, ale její popis dříve nebyla schopna podat, ale prohlásí, že tuto osobu bezpečně pozná.

Provedení prázdného rekogničního úkonu v rámci jedné rekognice spočívá v předvedení dvou různých skupin přivzatých osob poznávající osobě. V první skupině se ztotožňovaná osoba neumísťuje, neboť zde jsou pochybnosti o věrohodnosti výsledků rekognice, když v předchozím výsledku poznávající osoba nebyla schopna popsat osobu pachatele. Ve druhé skupině objektů se ztotožňovaná osoba již umístí, ovšem jedná se o jiné přivzaté osoby, než byly v první skupině. V případě, že ve druhé skupině dojde k identifikaci obviněného, je nutné poznávající osobu vyslechnout, aby uvedla popis znaků, podle kterých obviněného ztotožnila.

V našem trestním řádu není možnost konání prázdné rekognice zakotvena, tudíž její postup neupravuje.

Naproti tomu trestní řád Polské republiky tento úkon zná pod názvem „okazanie puste“ a uvádí jej, jako jeden z typů rekognice.²¹

²¹ GRUZA, E. a J. MUSIL. *Rekognice v polském právu procesním*. Československá kriminalistika. 1988, č. 3, s. 280-283.

4 Zásady provedení rekognice osob

Obecné provedení rekognice upravuje ustanovení § 104b) TŘ. Zde je stanoven postup jejího provedení. Rekognici samotné musí předcházet výslech poznávající osoby (svědka) a po něm následuje rekognice samotná.

V první fázi je nutno nejprve poznávající osobu poučit v patřičném procesním postavení, a následně ji vyslechnout v postavení svědka na protokol. Jak odkazuje ustanovení §104b odst. 6 TŘ, ve smyslu ustanovení § 158a TŘ, jedná se o provedení úkonu na návrh státního zástupce, kterému musí být přítomný soudce. V poučení svědka je veden tlak na poučení o povinnosti svědčit, ale také na zákaz výslechu a na právo odepřít výpověď. Naproti tomu obviněný, v postavení subjektu rekognice, se musí k úkonu dostavit, ale může využít svého práva (nevypovídat), tedy odmítnout ztotožnit osobu nebo věc.

4.1 Předchozí výslech poznávající osoby

Po zákonném poučení v příslušném zákonném postavení je poznávající osoba vyslechnuta. Účelem tohoto výslechu je, aby poznávající osoba uvedla okolnosti, za kterých osobu nebo věc vnímala, aby uvedla znaky nebo zvláštnosti, podle nichž osobu nebo věc bude schopna poznat. Účelem výslechu je získat co nejpřesnější popis poznávané osoby nebo věci. Do výslechu je zapotřebí uvést také aktuální zdravotní stav poznávající osoby, zda není její schopnost ztotožnit osobu snížena právě v důsledku aktuálního zdravotního stavu, který by ovlivnil schopnost jejího vnímání, tedy zraku, sluchu, paměťových a pozorovacích schopností. Dále ve výslechu zodpoví základní podmínku, zda se s osobou, kterou má ztotožnit setkala tváří v tvář, před provedením výslechu a samotného rekogničního úkonu. Pokud by k jejich setkání došlo nebylo by možno rekognici provést, pokud by poznávající osoba takovou skutečnost neuvedla, nebo zamlčela, byl by tím zmařen účel rekognice a její důkazní hodnota. Poučení a předběžný výslech se provádí za účasti nezúčastněné osoby a dle příslušného stádia trestního řízení v přítomnosti obhájce obviněného nebo soudce.

4.2 Postup před a při rekognici – poznávající osoba

Poznávací osobu je třeba obeznámit s průběhem rekognice, co se od ní očekává, atd.. Dále je této osobě vysvětleno, jakým způsobem rekognice proběhne (skrytě), že objekty poznání budou předvedeny ve skupině dalších osob (věcí), že každá z těchto osob (věcí), bude označena štítkem s číslem a po té bude poznávající osoba vyzvána k rekognování. V tomto úkonu je poznávající osobě umožněno s dostatečnou časovou dotací si objekty prohlédnout, přitom může požádat, aby se konkrétní osoba označená konkrétním číslem, otočila, promluvila, vykonala pohyb atd. Pokud si je rekognující osoba jistá ztotožněním objektu, označí ho ukázáním, nebo řekne její pořadové číslo. V současnosti se rekognice osob in natura zpravidla provádí přes jednocestné zrcadlo, tak nehrozí, že by se poznávající osoba bála objekt rekognice označit v jeho přítomnosti. Nicméně i v minulosti, pokud se nejednalo o skrytou formu rekognice a poznávající osoba nechtěla osobu označit v její přítomnosti, učinila tak až po odchodu předváděných objektů z rekogniční místnosti, ale v přítomnosti nezúčastněné osoby, (obhájce obviněného, soudce, vedoucího rekognice). Poznávací osoba uvede, na základě kterých znaků objekt ztotožnila.

4.3 Dodatečný výslech – poznávající osoby

Jestliže jsou rekognicí samotnou zjištěny závažné rozpory v původní výpovědi svědka především v popisu objektu rekognice s výsledky rekognice samotné, je nezbytné po ukončení rekognice tyto rozpory objasnit v dalším výslechu konaném po rekognici za účasti (obhájce, soudce).

4.4 Postup před a při rekognici – poznávaná osoba

V případě, že poznávanou osobou je obviněný, musí být i on poučen o svých právech a povinnostech dle svého procesního postavení. V tomto poučení musí být dán důraz na to, že je povinen úkon pasivně strpět, že se úkonu nemusí účastnit aktivním jednáním, ke kterému by byl vyzván. Před úkonem samotným je také srozuměn s průběhem úkonu, kdy si jako první může vybrat pořadové číslo a místo v řadě dalších úkonu přivzatých osob.

4.5 Dokumentace rekognice

Celý průběh rekognice musí být řádně a předepsaným způsobem dokumentován. Dokumentace spočívá v protokolaci a v průběžné fotodokumentaci, kterou zpravidla zajišťuje zkušený kriminalistický technik. V současnosti je pořizována nejen

fotodokumentace, ale pořizuje se i videozáznam z průběhu celé rekognice, i když se nejedná o povinnou dokumentaci.

4.6 Účastníci rekognice

Účastníky rekognice jsou zpravidla policisté, poznávající osoba, poznávaná osoba (podezřelý nebo obviněný), přivzaté osoby, nezúčastněná osoba, soudce (jestliže se jedná o úkon podle § 158a TŘ), obhájce, státní zástupce, někdy pracovník odboru sociálně právní ochrany dětí.

4.6.1 Přivzaté osoby – jejich podobnost s obviněným

Zásada podobnosti předváděných objektů upravuje ustanovení § 104b) odst. 5 TŘ.

Nejdůležitější z pohledu předváděných osob při provádění rekognice osob in natura je zajištění skutečnosti, aby se tyto osoby od sebe nápadně nelišily v podobě, oblečení a dalších důležitých markantech. Tak o tom také hovoří ustanovení § 104b) odst. 3 TŘ. Zde je pouze vysloven důraz na to, aby se osoby přivzaté výrazně neodlišovaly, aniž by bylo výslovně stanoveno, jakých identifikačních znaků se tato podmínka musí týkat. Proto se může v praxi zdát, že tato podmínka není zcela dodržována. Touto otázkou se zabýval Ústavní soud ve svém nálezu pod sp. zn. IV. ÚS 37/01, ve kterém dospěl k názoru, že rekognice nemohla být provedena řádně, a shledal oprávněnou stížnost, na to, že se přivzaté osoby a objekt rekognice nápadně odlišovaly, nejen věkem a tím pádem i vzhledem, což jasně vyplynulo z fotodokumentace a z protokolu o rekognici, kde byl objekt rekognice zařazen do řady se čtyřmi osobami různého věku, kdy nejstarší z nich byla o 13 let mladší než byl objekt rekognice.

Vzhledem k nedostatečnému výkladu hlediska podobnosti předváděných osob s osobou obviněného při rekognici in natura, by se zpracovatel práce přimlouval, aby se tyto osoby výrazně neodlišovaly v těchto základních identifikačních znacích:

- v pohlaví a věku, pokud není poznávající osobou stanoven věk, musí tyto osoby odpovídat zdánlivému věku obviněného
- v oblečení a jeho doplňcích
- výškou a stavbou těla

- délkou, hustotou, úpravou vlasů a vousů

Pokud nejsou dodrženy, alespoň tyto základní znaky podobnosti předváděných osob s osobou obviněného považoval by zpracovatel práce takovou rekognici osob in natura za rekognici zatíženou významnými vadami, podle okolností, až za nepoužitelnou v dokazování před soudem. Zpracovatel má za to, že při nedodržení zvláštních identifikačních znaků by mohla být taková rekognice také zatížena vadami, avšak záleželo by na tom, do jaké míry by tyto zvláštní identifikační znaky sehrály ve ztotožnění obviněného významnou roli, tedy pokud by se jednalo o zásadní identifikátory ztotožnění, považoval by zpracovatel takovou rekognici opět za nepoužitelnou při dokazování před soudem.

Za takové zvláštními identifikačními znaky lze považovat:

- barvu očí
- jizvu v obličeji
- tetování a pearsing
- mateřské znaménko, výrazné pihy
- chybějící zuby, oko
- brýle, paruka, apod.

K problematice přivzatých osob zpracovatel práce vyloňuje názor, že zákonodárce neřeší účast přivzatých osob, za využitím represivních opatření, podobně jako u obviněného. Vhodnou osobu, která by přicházela v úvahu jako přivzatá osoba k provedení rekognice, zvláště pokud se jedná o národnostní menšiny a jiná etnika, lze k takové rekognici zajistit pouze na základě její dobrovolnosti. V případě romského etnika není a zpracovatel předpokládá, že ani do budoucna nebude dostatek příslušníků policie na daném odboru, ze kterých by bylo možno sestavit skupinu přivzatých osob, natož aby u takových osob došlo k naplněním obecných a zvláštních identifikačních znaků. Obdobná situace je i u vietnamské menšiny. Na druhé straně vedle využití represivních opatření dosahujících úrovně pořádkové pokuty by zpracovatel práce do zákona zařadil motivační složku pro přivzaté osoby v období uplatnění nároků svědečného.

U zajišťování účasti osob přivzatých, pokud se týká minorit žijících na území ČR, je veliký problém zajistit dostatek osob z těchto minorit pro konání rekognic. Je pravda, že řešení takového problému právní vědou, by kriminalisté jenom přivítali.²²

4.6.2 Přivzaté osoby – počet

Počet přivzatých osob k rekognici in natura je upraven v ustanovení § 104b odst. 3,5 TR, stejně jako nutnost předvedení obviněného ve skupině přivzatých osob. Předvedením objektu rekognice ve skupině přivzatých osob, se vyvíjí bezprostřední tlak na subjekt rekognice, spočívající ve vyvolání paměťové stopy a její srovnání s obrazy objektu rekognice a přivzatými osobami.

Trestní řád hovoří pouze o spodní hranici upravující počet přivzatých osob. Ta je zde vyjádřena nejméně třemi dalšími osobami. V zákoně není však stanovena horní hranice přivzatých osob. M. Protivínský, ve své práci vychází z poznatků obecné psychologie a zkušeností z praxe, kde doporučuje, nepřekračovat celkový počet přivzatých osob, vč. objektu rekognice v jedné skupině nad 8 objektů.²³ Dle empirie zpracovatele s prováděním rekognic osob in natura, postačuje k provedení takové rekognice 5-6 objektů. Zpracovatel vychází z toho, že se v současnosti provádějí tyto rekognice v drtivé většině skrytou formou. Poznávající osoba je ve vedlejší místnosti a skupinu předváděných osob pozoruje přes jednocestné zrcadlo. Zároveň tyto sousedící místnosti jsou uzpůsobeny jako výslechové místnosti a jako herny pro potřeby výslechů dětí, kdy se ze stavebně technického a prostorového hlediska nejedná o místnosti, kam by se zpravidla vešlo více objektů. Na druhou stranu jsou tyto místnosti dostatečně vybavené a vhodné ke svým účelům. Z vlastní empirie zpracovatel uvádí, že větší počet než 6 objektů, není poznávající osoba schopna sledovat jednobodově.

4.7 Nezúčastněná osoba

Trestní řád stanovuje, k provedení rekognice přibrání alespoň jedné osoby, která není na věci zúčastněna. Nezúčastněná osoba, dohlíží na procesnost úkonu rekognice. Její účastí jsou naplněny zákonné podmínky provedení rekognice. Nezúčastněná osoba nesmí mít žádný vztah k vyšetřovanému případu, nesmí být OČTŘ a pokud se jedná o zaměstnance policie, nesmí tato osoba v dané věci vystupovat v jiném postavení, např.

²² KONRÁD, Z.. *Po velké novele trestního řádu objevujeme v kriminalistické taktice nové problémy?*. Kriminalistika. 2006, č. 2, s. 99.

²³ PROTIVÍNSKÝ, M.. *Rekognice v přípravném řízení*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČSSR, 1971, s. 102.

jako zapisovatelka. Dle zpracovatele práce přítomnost nezúčastněné osoby na rekognici spočívá v dohledu nad jejím průběhem, že poznávající osoba nebyla podrobena nátlaku při poznávání ztotožňované osoby ze strany OČTŘ, ale také ze strany obhájce obviněného. Dále v dohledu nad tím, aby nedošlo k žádnému ovlivnění poznávané osoby. Nezúčastněná osoba stvrzuje „dohled na zákonnost“ (průběhem) rekognice svým podpisem do protokolu, v případě pochybností o zákonnosti, tyto uvede do protokolu, pokud nebyly bezodkladně odstraněny ihned po jejím upozornění, již v průběhu rekognice samotné. Protože však na tuto osobu zákonodárce nemá žádné zvláštní požadavky stran její právní odbornosti, domnívá se zpracovatel se, že je skutečně svědkem průběhu rekognice, kdy by toto svědectví stran průběhu rekognice v případě naléhavosti, podávala v budoucnu v řízení před soudem.

V učebnici trestního práva procesního autorů D. Císařové a J. Fenyka se uvádí, kdo nemůže být osobou na věci nezúčastněnou, např. poškozený, ale ani pracovník soudu státního zastupitelství a zejména ani policejního orgánu.²⁴ To však, jak zpracovatel uvádí, je v rozporu s praxí, kdy nezúčastněnou osobou zpravidla je někdo ze zaměstnanců Policie ČR. Proti tomu vystupují obhájci obviněných, neboť se domnívají, že již jen zaměstnanecký poměr u Policie ČR, zakládá vztah k vyšetřovanému případu, což uvádějí v odůvodněních opravných prostředků, proti takto provedené rekognici. V usnesení Nejvyššího soudu vedeném pod sp.zn. 5 Tdo 936/2007, se soud zabýval dovoláním obviněného a jeho námitkami na nezákonnost provedené rekognice a její procesní nepoužitelnosti. V námitkách obviněný uváděl, že rekognici nebyla přítomna nezúčastněná osoba. Dále uváděl, že jako takovou osobu neshledává civilní zaměstnankyni Policii ČR, protože její osobou nemůže být zajištěna její nestrannost. Nejvyšší soud ve svém posuzování věci dovozoval, možný vztah civilní zaměstnankyně Policie ČR k vyšetřovanému případu i k osobám dotčeným úkonem. A došel k jednoznačnému závěru, že taková osoba není OČTŘ, ve vyšetřovaném případě nevystupovala jako osoba pomocná policejního orgánu (zapisovatelka) a v žádné fázi nijak nezasahovala do vyšetřování případu, není důvodem její zaměstnanecký poměr u Policie ČR, aby nemohla být přibrána k rekognici jako nezúčastněná osoba. Zpracovatel uvádí, že se v praxi postupuje ve smyslu názoru Nejvyššího soudu.

²⁴ CÍSAŘOVÁ, D. a J. FENYK a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktual. a roz. vyd. Praha: Linde, 2004, s. 277.

4.8 Oddělenost rekogničních aktů

Oddělenost rekogničních aktů lze dovozovat z ustanovení § 104) TŘ, kde se uvádí, že subjektem rekognice může být svědek, obviněný a podezřelý. Je asi těžko představitelné a zcela nepřípustné, že by dva subjekty současně ztotožňovaly osobu obviněného v jednom rekogničním aktu.

Z ustanovení § 104b) odst. 3,5 TŘ jednoznačně vyplývá, že rekogničního aktu se účastní vždy jen jeden objekt rekognice, předváděný ve skupině přivzatých osob. Což je podpořeno i podmínkou, aby se přivzaté osoby výrazně neodlišovaly od osoby ztotožňované. V případě, že by se ve skupině přivzatých osob, nacházely dva objekty rekognice, muselo by se takového úkonu účastnit nejméně 8 osob, které by se logicky musely výrazně odlišovat.

5 Neodkladný a neopakovatelný úkon - rekognice

Rekognice nachází své hlavní těžiště především v přípravném trestním řízení a v této fázi se koná zpravidla jako neodkladný a vždy by se měla konat jako neopakovatelný úkon. Přestože rekognice je považována za jeden ze zvláštního způsobu dokazování, pokud jde o právo procesní, v dokazovací fázi, tedy v hlavním líčení před soudem se koná jen, je-li to ještě účelné.

Neodkladnost a neopakovatelnost úkonu upravuje ustanovení § 160 odst. 4 TR. Zpracovatel práce má za to, že toto ustanovení lze aplikovat i na rekognici: „Neodkladným úkonem je takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání. Neopakovatelným úkonem je takový úkon, který nebude možno před soudem provést. V protokolu o provedení neodkladného nebo neopakovatelného úkonu je třeba vždy uvést, na základě jakých skutečností byl úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován.“

Rekognice jako neodkladný úkon v praxi bude přicházet v úvahu, bude-li zapotřebí rekognovat osobu zadrženého podezřelého, který byl zadržen na místě spáchání trestného činu nebo bezprostředně po jeho spáchání. Neodkladnost rekognice v tomto daném případě bude spočívat v tom, že bude provedena před zahájením trestního stíhání konkrétní osoby a to očitým svědkem nebo přímo poškozeným. Neodkladnost spočívá v provedení takového úkonu, neboť z hlediska trestního řízení nesnese odkladu, musí být proveden neprodleně, vzhledem k osobě podezřelého. Nebude-li rekognicí osoba podezřelá svědkem nebo poškozeným ztotožněna jako pachatel trestného činu, musí být taková osoba podezřelého bezodkladně propuštěna na svobodu. V opačném případě slouží rekognice jako hlavní podklad pro vydání usnesení dle § 160 odst. 1 TR, jehož doručením je zahájeno trestní stíhání konkrétní osoby jako obviněné. Po výslechu osoby obviněné může přijít v úvahu podání návrhu na vzetí takové osoby do vazby, kdy tento návrh dává státní zástupce soudci a to do 48 hodin od omezení osobní svobody takové osoby.

Policejní orgán by měl dobře vyhodnotit, se kterou poznávající osobou provede rekognici jako neodkladný úkon, je-li takových poznávajících osob k dispozici více. S ostatními poznávajícími osobami provede rekognici až po zahájení trestního stíhání, aby byla naplněna její důkazní hodnota ve všech nárocích na její provedení (právo na obhajobu).

Rekognici prováděnou jako neodkladný a neopakovatelný úkon, je třeba provést za využití ustanovení § 158a TR: „Je-li při prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a zjišťování jeho pachatele třeba provést neodkladný nebo neopakovatelný úkon spočívající ve výslechu svědka nebo v rekognici, provede se na návrh státního zástupce takový úkon za účasti soudce; soudce v takovém případě odpovídá za zákonnost provedení úkonu a k tomu cíli může do průběhu úkonu zasahovat. Soudci však nepřísluší přezkoumávat závěr státního zástupce o tom, že úkon je podle zákona neodkladný nebo neopakovatelný.“

Jak z citovaného vyplývá, je zřejmé, že soudce je k takovému úkonu přibrán na základě návrhu státního zástupce, což zpracovatel práce považuje za logické, ostatně jako by právo mělo být. Logické mu připadá, že soudce je v této fázi pouze garantem zákonnosti provedení takového úkonu, nikoli organizátorem, poradcem, příp. řídicím orgánem takového úkonu, neboť státní zástupce je pánem celého přípravného řízení a stranou se stává až při hlavním líčení v řízení před soudem. A i zde dle mínění zpracovatele platí a vychází ze stejné logiky, že soudce, který se účastní takových úkonů, před zahájením trestního stíhání, v dané věci dále nerozhoduje (nevede dokazování při hlavním líčení). Jeho hlavní náplní u takového úkonu je záruka zákonnosti provedení takové rekognice. Vždyť taková rekognice je prováděna ještě s osobou podezřelou, tedy před zahájením trestního stíhání. Na zákonném průběhu takové rekognice závisí i její výsledek, který jednoznačně slouží jako podklad pro zahájení trestního stíhání osoby obviněného.

Z empirie zpracovatel může potvrdit, že soudce přítomný neopakovatelným a neodkladným úkonům zpravidla není a nevydrží v roli pozorovatele, pokud by některý z účastníků takového úkonu konal nepřímo, nezaviněně v neprospěch podezřelého. Zpracovatel vedl výslech svědka ve věci znásilnění a omezování osobní svobody. V daném případě byla svědkem občanka Ruské federace a soudce tlumočnicki v určité fázi výslechu napomenul, že netlumočí přesně, výslech byl přerušen a po vzájemném vysvětlení a ověření správnosti překladu ve slovníku, byla protokolace ze strany tlumočnicka opravena, (jazyková erudice soudce vycházela z jazykové zkoušky, jež byla za minulé éry z daného jazyka nezbytná, co se právní odbornosti týká).

„Rekognice by měla být považována za neopakovatelný úkon trestního řízení (§ 160 odst. 4 TR), protože opakované představování objektu a jeho ztotožnění může vést k nežádoucímu ovlivňování poznávajících schopností ztotožňující osoby. Jestliže, např. po

spáchání činu je podezřelý předveden před ztotožňující osobu, aniž byly splněny procesní podmínky rekognice a teprve po té, je prováděna řádná rekognice, lze mít pochybnosti o věrohodnosti takto provedeného úkonu. Na druhé straně ustanovení § 104b) odst. 4 TŘ věta druhá nevylučuje provedení procesně použitelné rekognice in natura, které předcházela rekognice podle fotografie.“²⁵

„Ve vhodných případech bude na místě, aby bylo znovupoznání osoby opakováno, zejména pokud podezřelý, obviněný nebo svědek poznávanou osobu skutečně ztotožnil, aby se tak vyloučila nahodilost volby a zvýšila se spolehlivost rekognice. Za tím účelem je vhodné při opakování poznání zajistit změnu pořadí ukazovaných osob.“²⁶

Protože se jedná o výklad z komentáře k trestnímu řádu, nemůže se zpracovatel práce zcela ztotožnit s tímto názorem. V praxi se zpravidla provádějí v rámci jedné rekognice dva rekogniční akty s poznávající osobou, přestože tato osoba obviněného ztotožnila již v prvním. V průběhu deseti minut se provádí druhý rekogniční akt v rámci téže rekognice, kdy stejný svědek poznává již jednou ztotožněnou osobu, která má jiné pořadové číslo a stojí na jiném místě než v prvním případě. Naštěstí zpracovatel nezažil, že by svědek označil ve druhém případě jinou osobu, avšak u důchodců vysokého věku se setkal při druhém rekogničním aktu, že svědek hledal osobu, kterou v prvním rekogničním aktu spolehlivě ztotožnil, ale byl na jeho psychiku vytvořen takový tlak, že ihned po druhém ztotožnění se zpracovatele práce zeptal, přes veškeré počáteční poučení a vysvětlení k organizaci a průběhu rekognice provedené za přítomnosti nezúčastněné osoby a obhájce, jestli to je ten, co měl v prvním případě pořadové číslo 3.

Na druhé straně by zpracovatel práce chápal vhodnost provádět dva rekogniční akty v rámci jedné rekognice, pokud by si při prvním rekogničním aktu nebyl svědek zcela jistý, že osobu znovu poznávanou ztotožnil, nebo pokud o opakování úkonu požádal odůvodněně sám.

Stejně tak si zpracovatel dovede představit, že pokud by měl zákonodárce na mysli slovy „ve vhodných případech,“ opakování rekognice osoby in natura za předpokladu, že v prvním případě byla konána rekognice podle fotografie. Zpracovatel si nedovede

²⁵ CÍSAŘOVÁ, D. a J. FENYK a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktual. a roz. vyd. Praha: Linde, 2004, s. 356-366.

²⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. 4. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2002, s.705.

představit, že by se konaly dvě rekognice osoby in natura se stejným svědkem s časovým odstupem, např. jednoho měsíce.

6 Porovnání rekognice s jinými kriminalistickými metodami

Rekognice má některé společné znaky s výslechem a s dalšími zvláštními způsoby dokazování:

- § 104a) TŘ - konfrontace
- § 104c) TŘ - vyšetřovací pokus
- § 104d) TŘ - rekonstrukce
- § 140e) TŘ - prověrka na místě

V praxi občas dochází k jejich zaměňování.

6.1 Rekognice a výslech

Rekognice je považována za samostatnou metodu kriminalistické praktické činnosti. V důsledku toho se jedná o samostatný úkon, který má odlišnosti od výslechu. Rozdíly jsou patrné v samotné psychologické podstatě. U výslechu jde především o reprodukci dříve vnímaného. U rekognice je podstatou znovupoznání (ztotožnění objektu). Jako zcela zásadní rozdíl mezi těmito úkony shledávám neopakovatelnost u rekognice. Výslech je možný opakovat a doplňovat o nové skutečnosti, které osoba vnímala a vybavila si je později. S tím souvisí i skutečnost, že výslech je možný přerušit a posléze v něm pokračovat, což u rekognice nepřichází v úvahu. Výslechem jsou zjišťovány všechny skutečnosti případu a je zde třeba zodpovědět všech sedm kriminalistických otázek (kdo, co, kde, kdy, jak, čím, proč), v posledním období se dá výslech rozšířit o další otázku (za kolik). Cílem rekognice je „ztotožnění“ objektu. U výslechu postačuje přítomnost pouze vyslychané osoby a výslechem lze získat jak přímé, tak nepřímé důkazy, příp. jejich řetězec.

6.2 Rekognice a konfrontace

Konfrontace je také procesním úkonem, stejně jako rekognice. Konfrontací se OČTŘ snaží odstranit závažné rozpory ve výsleších osob tím, že tyto osoby postaví proti sobě tváří v tvář. Konfrontovat lze ve většině případů dva spoluobviněné, obviněného a svědka, případně dva svědky. Ke konfrontaci se zpravidla přistupuje, když nastalé závažné rozpory o důležitých okolnostech případu nejsou odstraněny ani opakovanými výslechy těchto osob ani předchozí prověrkou na místě.

Obě metody se odlišují růzností vlastních podstat. U konfrontace je podstatou bezprostřední psychologické působení postavením dříve vyslechnutých osob tváří v tvář a tak objasňovat rozpory v předešlých výpovědích těchto osob. U rekognice je podstatou psychický proces znovupoznání, tedy zjišťovat totožnost objektu rekognice.

Teoretici největší odlišnosti spatřují v přípravě a taktice prováděných úkonů.²⁷ V tomto zpracování práce s oběma autory souhlasí. Vždyť zcela zásadní je, že u rekognice se před jejím provedením nesmí setkat osoba poznávající s osobou poznávanou. Konfrontaci bez přímého setkání dvou osob není možné provést a počet osob je ostatně dalším rozdílem těchto metod. Rekognice vyžaduje její provedení za účasti nejméně dalších tří osob přivzatých.

6.3 Rekognice a vyšetřovací pokus

Vyšetřovací pokus je procesní úkon, kterým se zjišťuje, ověřuje nebo upřesňuje, jestli se daná skutečnost stala, nebo se mohla stát, a to způsobem popsaným ve výpovědích osob. Ověřují se zde způsoby provedení dějových skutečností a podmínky, za kterých nastaly, nebo nastat mohly, či nikoliv. Jeho využití přichází v úvahu při vzniku pochybností a rozporů popisovaných skutečností.

Hlavní podstatou vyšetřovacího pokusu je pokusná činnost. U rekognice se jedná o ztotožnění objektu a zpravidla se koná v umělých podmínkách, na rozdíl od vyšetřovacího pokusu, který se provádí zpravidla na shodném místě a v totožných podmínkách případu, to platí především u vyšetřování dopravních nehod. V případech ostatní trestné činnosti, je možné provést vyšetřovací pokus i v umělých podmínkách, které musejí odpovídat reálnému prostředí konkrétního vyšetřovaného případu.

Teoretici shledávají odlišnosti obou metod v rozdílném cíli a obsahu činnosti.²⁸

Smyslem rekognice je o opětovné poznání a ztotožnění objektu, k jehož provedení postačují umělé podmínky, např. kancelář, tedy není nezbytné její provedení na původním místě, nepřichází v úvahu ani její opakování, u vyšetřovacího pokusu jde o pokusnou prověrku poznání existence samotného faktu, objekt poznání, je možno zaměřovat s

²⁷ Srov. PRERAD, V. a kol. *Kriminalistika- Prozatímní učební text z oboru kriminalistické taktiky*. Praha: ÚKr PF UK, 1968, s. 362.; KONRÁD, Z. a J. VESELÁ. *Rekognice*. Praha: PA ČR, 2008, s. 32.

²⁸ Srov. PRERAD, V.. *Vyšetřovací experiment*. Praha: Ministerstvo vnitra ČSSR, 1972, s. 24.; KONRÁD, Z. a J. VESELÁ. *Rekognice*. Praha: PA ČR, 2008, s. 33.

jinými objekty, aby byly ověřeny všechny podmínky vyšetřovacího pokusu, a to bez negativního dopadu na výsledek, nemluvě o možnosti jeho opakování.“²⁹

6.4 Rekognice a rekonstrukce

Rekonstrukcí se má dosáhnout obnovení situace, za níž byl spáchán trestný čin. Zásadně se koná na místě činu s navozením veškerých okolností ovlivňující danou situaci. Rekonstrukcí je snaha dosáhnout opětovné poznání průběhových okolností trestného činu, jednotlivých dějů a stavu objektů, které mohly mít zásadní vliv na spáchání trestného činu. Význam rekonstrukce spočívá v doplnění nebo ve zpřesnění dříve zjištěných okolností, které jsou důležité pro řádné objasnění věci.

Odlišnosti obou metod vycházejí z podstaty úkonů, jejich průběhu a sledovaného cíle. Zatímco rekognice sleduje ztotožnění rekognované osoby, rekonstrukce se zabývá poznáním skutečného průběhu trestného činu.

6.5 Rekognice a prověrka výpovědi na místě

Prověrce výpovědi na místě zpravidla stejně jako rekognici předchází výslech osoby. Ten je zaměřený k popisu míst trestných činů, aby nemohlo dojít k jejich záměně. Využívá se zvláště u objasňování sériové trestné činnosti, jíž se pachatelé dopouštějí na obdobných místech, v obdobných objektech a v blízkých lokalitách. Osoba podrobně popíše stav budov a objektů na místě činu a v jeho okolí. Následně osoba (pachatele) na místě, které před tím popsala, toto místo označí, nebo vyloučí, jako místo činu. Prověrka na místě spočívá v doplnění či zpřesnění informací významných pro trestní řízení a mají vztah k místu činu.

Rekognice probíhá zpravidla v kancelářích, kam jsou osobě poznávající předváděny objekty znovu poznání.

Rozdíl mezi oběma úkony spočívá v tom, že rekognice je proces kriminalistické identifikace na základě vyvolání paměťové stopy poznávající osoby, zatímco prověrkou na místě se srovnává předchozí výpověď s faktickým stavem reálného místa a objektů na něm se nacházejících, nejedná se o identifikační proces jako u rekognice, ale o verifikaci dříve učiněné výpovědi.³⁰

²⁹ PRERAD, V.. *Vyšetřovací experiment*. Praha: Ministerstvo vnitra ČSSR, 1972, s. 24.

³⁰ KONRÁD, Z. a J. VESELÁ. *Rekognice*. Praha: PA ČR, 2008, s. 34.

7 Kasuistika - využití rekognice in natura, vs. podle objektů (fotografie)

V rámci empirické praxe se zpracovatel práce několikrát podílel na využití rekognice v přípravném trestním řízení, a to na její přípravě, průběhu i vedení z pozice vyšetřovatele na Oddělení obecné kriminality, Územní odbor Hradec Králové. Protože se jedná o procesní úkon trestního řízení, je tedy jednou z forem dokazování, kdy lze jejich výsledky použít jako důkaz v dokazování před soudem a usvědčení pachatelů trestné činnosti.

Zpracovatel práce si jako jeden z vedlejších cílů zvolil vytýčení, navrzení, přiblížení a představení rekognice začínajícím příslušníkům SKPV, se zaměřením praktického využití rekognice podle fotografie. Výhodnost provádění tohoto úkonu, oproti provádění rekognice in natura, již byla popsána a zhodnocena v kapitole 3.3 Rekognice osob podle fotografie a dále je zhodnocena v Závěru práce samotné.

Případ, který je v kazuistice popisován není případem, na kterém by se zpracovatel práce podílel v rámci vlastní empirie. Dokonce se jedná o případ opačný, než který připouští trestní řád. Trestní řád připouští opakování rekognice, pouze za předpokladu, že rekognici in natura předcházela, nikoliv bezprostředně rekognice podle fotografií.

Vzhledem k uvedenému vedlejšímu cíli si zpracovatel práce dovolil v kazuistice představit opačný postup užití rekognice podle fotografie, které předcházela rekognice in natura. Jedná se tedy o pohled, který trestní řád vlastně vůbec nepřipouští, a přesto byl v dané kauze užit a využit v důkazním řízení před soudem k usvědčení pachatele.

7.1 Analýza případu

V rámci bývalé Správy Východočeského kraje, Služby kriminální policie a vyšetřování, 2. oddělení, Odboru obecné kriminality bylo prověřováno a později i vyšetřováno celkem 9 případů znásilnění mladých žen, ke kterým došlo na okresech Žďár nad Sázavou, Havlíčkův Brod, Chrudim a Svitavy. K těmto případům docházelo od roku 1994 do roku 2005. Případy spojovalo velice specifické jednání pachatele při páčání této trestné činnosti, tedy modus operandi jednotlivých činů se naprosto shodoval. To ukazovalo na činnost stejného pachatele.

Vzhledem k tomu, že na několika z těchto případů se podařilo na místech činů zajistit DNA pachatele, byly prověřovány osoby, které se v minulosti již dopustily

obdobných jednání, resp. osoby trpící sexuální deviací. V rámci tohoto prověřování se nepodařilo prokázat shodu DNA zajištěných na místech činů s DNA některé z těchto osob.

V průběhu dokumentace jednotlivých případů byly prováděny výsledky poškozených (svědků), jako neodkladný a neopakovatelný úkon, kde popisovali osobu pachatele, jeho oblečení, které se vždy shodovalo, motocykly, kterými na místa činů přijížděl a na které poškozené násilím nebo pohrůzkou násilí nutil nasedat a odvážel je na odlehlá místa, kde je znásilňoval. Poškozené zpravidla škrtil, mlátil, vyhrožoval zabitím, přičemž měl v rukou nůž apod.. Svými jednáními způsoboval poškozeným dlouhodobé psychické problémy, v některých případech s nutností opakovaných hospitalizací na psychiatrii.

7.2 Silniční kontrola

Nedlouho po posledním případě znásilnění a obeznámení příslušníků uniformované složky PČR s popisem pachatele, prováděla hlídka běžnou silniční kontrolu motocyklisty, který se na komunikaci choval nestandardně. Příslušník z kontroly podal hlášení, kde uvedl, že kontrolovaný muž byl oblečený do pracovního vatovaného kabátu, silně zapáchal, řídil motocykl stejné výrobní značky a barvy jako pachatel posledního případu.

7.3 Prověření hlášení

Operativním šetřením příslušníků SKPV bylo zjištěno, že by se skutečně mohlo jednat o možného pachatele uvedených znásilnění, neboť tato osoba byla již v minulosti, před rokem 1989, jako mladistvá odsouzena pro sexuální delikt. Byl evidován jako sexuální deviant. Byl shledán sexuálním agresorem, jedná se o formu deviace. Pachatel potřebuje agresivitu ke vzrušení, resp. ho vzrušuje očividný strach a stres obětí z jeho agresivního jednání. Nedopatřením a v důsledku humanizace a překotnosti společenských změn ve společnosti, došlo k nepochopitelnému vymazání této osoby z evidence sexuálních deviantů. Dále bylo zjištěno, že v čase páchaní této závažné a dlouhodobé sériové trestné činnosti, vyměnil několik motocyklů, které svědkyně v průběhu doby popisují ve svých výpovědích.

V rámci prověřování dále došlo k výpovědi osoby pozdějšího pachatele, který vůbec nepřipouštěl jakákoliv podezření své osoby. Zprvu odmítal odběr DNA, nakonec tomuto úkonu dobrovolně vyhověl, neboť nechtěl, aby příslušníci SKPV do případu

zainteresovali v té době, již bývalou manželku. Výpovědí bývalé manželky pachatele bylo potvrzeno, že často ve svém volnu jezdil na motocyklech do lokalit, kde docházelo ke znásilňováním poškozených, dále uvedla, že se k její osobě nechoval násilně a také, že spolu dlouhodobě nesouložili.

7.4 Vyšetřování

Na základě shody DNA pachatele se zajištěným DNA z míst trestných činů, shody jednání pachatele na místech činů jeho sériové trestné činnosti, popisovaných jednotlivými oběťmi jeho jednání, z hodnocení následků – lékařských zpráv týkajících se zdravotního stavu poškozených, z protokolů o ohledání jednotlivých míst a z provedených kriminalistických expertíz, bylo policejním komisařem shora uvedené součásti SKPV zahájeno trestní stíhání obviněného, pro spáchání trestného činu znásilnění dle § 241 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákona.

V průběhu vyšetřování obviněný své jednání vůbec nepřipouštěl, nikdy své jednání nedoznal, v různých fázích vyšetřování se snažil dokonce hájit tím, že policisté jeho DNA na místa činů dodali sami poté, co mu bylo odebráno, přestože z dokumentací jednotlivých skutků vyplývá, že DNA bylo zajištěno v aktuální době dokumentování jednotlivých skutků.

7.5 Rekognice in natura

V průběhu vyšetřování souhlasily některé z poškozených s provedením rekognice in natura. Rekognice probíhaly skrytou formou tak, aby se obviněný nemohl setkat s jednotlivými poškozenými, před každým z rekogničních aktů. Obviněný s dalšími figuranty stál v řadě, v druhé místnosti, než poznávající poškozená. Ta měla pachatele poznat ve skupině figurantů s využitím pohledu skrz jednocestné zrcadlo, rozdělující obě místnosti. Tato forma rekognice byla zvolena s ohledem na opakované psychické zdravotní traumata poškozených, kterými trpěly od doby znásilnění. Tato zřejmě správně zvolená forma rekognice, která měla co nejvíce šetřit psychiku poznávajících poškozených, těmto následkům nezabránila zcela. Po zákonném poučení poznávajících poškozených, před rekogničním aktem s uvedením, že se ve skupině poznávaných objektů může nacházet pachatel znásilnění, byl na poznávajících poškozených patrný silný třes celého těla. To byla reakce těla jako příznak postraumatické stresové poruchy. Rekognice in natura, s výjimkou jediné, nepřinesly usvědčení pachatele, a to z důvodu proměny vizáže pachatele v čase. Od roku 1994 prodělal infarkt

myokardu, výrazně nabral na váze, což se projevilo i v částečné změně obličejového skeletu, ústupu vlasů atd..

7.6 Rekognice podle fotografie

Poškozené po provedených rekognicích in natura, namítaly, že pachatel v době jednání vypadal jinak, než představení figuranti úkonu in natura, vč. obviněného. Samy poškozené navrhy, že by paměťovou stopu zcela spolehlivě vyvolalo, zajištění vizáže pachatele, kterou popsaly ve svých původních výpovědích, tedy v době spáchání. Policejní rada, ač tuto situaci trestní řád vůbec nepřipouští, zajistil z evidence občanských průkazů dostupné fotografie obviněného, nejvíce se blížící době spáchání některých skutků. Samozřejmě se jedná pouze o fotografie obličeje, úpravy účesu, vousů, znamének, atd.. K provedeným rekognicím in natura, kde se poškozené vyjádřily k výšce pachatele, oblečení, pohybu, řeči, hlasu a dalším markantům, byl pěti poškozenými, provedenou rekognicí podle fotografií, jednoznačně poznán a označen za pachatele znásilnění.

7.7 Závěr kasuistiky

V dalších případech byla prokázána shoda DNA obviněného s DNA zajištěnými na místech trestných činů. Všechny případy trestního stíhání propojuje užití stejného modu operandi, podpořené psychologickým posudkem o shodě pachatele na jednotlivých skutcích. Státní zástupce postup policejního komisaře neshledal nezákonným a obhájce obviněného proti úkonům nepodal stížnost. Soud uznal provedené rekognice in natura a rekognice podle fotografií jako ucelený důkaz, který mj. přispěl k prokázání viny obžalovaného v plném rozsahu obžaloby. Obžalovaný byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 12 roků a dále mu byla nařízena ústavní forma psychiatricko-sexuologického léčení.

Zpracovatel práce, chtěl touto kasuistikou vycházející z empirie zkušenějších kolegů práci samotnou obohatit, a to nad rámec vytyčených cílů a k zamyšlení, zda se v daném případě při posuzování propojení rekognic in natura s rekognicemi podle fotografií ještě jedná o postup de lege lata, nebo to může u posuzovatelů práce a práva vést k zamyšlení do budoucna, tedy k vyvolání postupu de lege ferenda.

Závěr

Při zpracování práce zpracovatel charakterizoval rekognici jako úkon z hlediska procesního práva, stejně tak z pohledu kriminalistiky. Zabýval se důležitostí dodržováním zásad provedení jednotlivých druhů rekognic, aby při jejich provedení nevznikaly vady v obecném smyslu, natož podstatné, mající za následek nepoužitelnost rekognice jako důkazu v trestním řízení. V tomto smyslu vycházel i z vlastní empirie a empirie zkušenějších kolegů z provádění rekognice osob in natura. Problematika rekognice, kterou se zpracovatel v práci zabýval, může začínajícím kolegům přicházejícím na SKPV přiblížit, že se v praxi nejedná o snadný a jednoduchý úkon, který klade vysoké nároky na jeho přípravu, průběh a provedení. Na druhé straně je práce pokusem o naznačení cesty většího využití tohoto úkonu v praxi. Především pokud jsou pro jeho využití dané, alespoň minimální podmínky. Tuto příležitost zpracovatel práce vidí především ve větším využití rekognice osob podle fotografie, kde jsou dány příznivější podmínky pro její provedení. To spočívá především v přípravě takové rekognice samotné, už jen při zajištění vhodných objektů (fotografií), určitě je snazší zajistit fotografie vhodných objektů rekognice, které se výrazně neodlišují od fotografie osoby, která má být ztotožněna, než sehnat a zajistit takové objekty k rekognici osob in natura. Další výhodou je, že po provedené rekognici podle fotografie lze a trestní řád vyžaduje, provedení rekognice osob in natura, která nesmí být provedena bezprostředně, což však není v trestním řádu specifikováno. Při rekognici osob podle fotografie není poznávající osoba vystavena takovému psychickému tlaku a strachu ze msty pachatele, jako při rekognici osob in natura. Navíc je nejvýše pravděpodobné, že pokud bude osoba při rekognici podle fotografie poznávající osobou ztotožněna, že při následné rekognici osob in natura, pakliže nedojde ke ztrátě paměťové stopy u poznávající osoby, nebo výrazné změně podoby na straně poznávané osoby, tato osobu pachatele ztotožní. Je už otázkou, zda bude při této rekognici in natura poznávající osoba vycházet vyloženě z faktického vyvolání vlastní paměťové stopy, nebo bude vycházet z fixace podoby pachatele z fotografie, předložené při rekognici podle fotografie. Dále v kapitole rekognice podle fotografie zpracovatel zmiňuje, že získání vhodných objektů pro provedení rekognice podle fotografie, je možné za využití nejen policejních evidencí a sbírek, ale z evidencí osob, aniž by zde byla kolize právních statků s ustanovení § 11 obč. zák..

V souvislosti s problematikou zajištění přivzatých osob (objektů rekognice in natura) se zpracovatel zamýšlí právě nad problémem zajištění těchto objektů, resp. objektů vhodných z hlediska podobnosti s osobou, která má být ztotožněna. Zde

zákonodárce nestanovil takovému objektu žádnou povinnost se úkonu účastnit, natož jej strpět. Je zde počítáno s aktem dobrovolnosti. Zde se zpracovatel zamýšlí a naznačuje možné formy donucení vhodného objektu k rekogničnímu aktu. Naznačuje lehce represivní, ale také motivační prvky využití, nakonec by se jednalo jen o obdobu, již používaných opatření, zpravidla u osob v určitém (procesním) postavení.

Naproti tomu zpracovatel práce nepovažuje za nutné, aby se osoba, která má být ztotožněna při rekognici *in natura*, musela tohoto aktu účastnit aktivně. Výklad zákonodárce, že rekognice je specifickou formou výslechu (podezřelého, obviněného) a podle toho má příslušná osoba své práva a povinnosti, zpracovatel plně akceptuje, stejně tak se ztotožňuje s výkladem, že se obviněný musí k rekognici dostavit a tuto strpět, avšak nemusí aktivně spolupracovat.

V rámci využití empirie zkušenějších kolegů, se zpracovatel práce v kasuistice zamýšlí, nad slučitelností vyhodnocení rekognice *in natura* a navazující rekognice podle fotografie provedených se stejnými poznávajícími osobami, jako uceleného důkazu vedoucího ke ztotožnění a následnému odsouzení pachatele. Vyslovuje zde otázku, zda se při postupu zvoleném v kasuistice popisovaného případu, jedná ještě o postup ve smyslu účinného trestního řádu, tedy *de lege lata*, nebo zda tento postup spíše nevede k zamyšlení do budoucna, tedy k úpravě trestního řádu, *de lege ferenda*. Zahnutí této možnosti v podobě pozdější úpravy trestního řádu, by zpracovatel práce jednoznačně podpořil. Její využití, jak je popsáno v kasuistice, by rozhodně vedlo k objasnění případů s prvkem dlouhodobé sériové činnosti pachatele, kde je dána již jen z časového hlediska dispozice k celkové změně vizáže pachatele, natož, když se v proměně vizáže pachatele projeví i zdravotní handicap.

Zpracovatel práce je přesvědčen, že se mu podařilo cíle práce, které si při zadání práce vytýčil v podstatných rysech zcela naplnit.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. CÍSAŘOVÁ, D. a J. FENYK a kol. *Trestní právo procesní*. 3. aktual. a roz. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-463-3, s. 277, s. 356-366.
2. KONRÁD, Z. a J. VESELÁ. *Rekognice*. Praha: PA ČR, 2008. ISBN 978-807251-269-0, s. 26, s. 32, s. 33, s. 34. s. 62, s. 63.
3. MUSIL, J., Z. KONRÁD a J. SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9, s. 345.
4. NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2004. ISBN 80-7317-036-1, s. 286, s. 287.
5. *Ottův slovník naučný*, I. díl. Praha: Nakladatel a vydavatel J. OTTO, 1888, s. 457.
6. PRERAD, V. *Vyšetřovací experiment*. Praha: Ministerstvo vnitra ČSSR, 1972, s. 24
7. PRERAD, V. a kol. *Kriminalistika- Prozatímní učební text z oboru kriminalistické taktiky*. Praha: ÚKr PF UK, 1968, s. 352, , s. 354, s. 362.
8. PROTIVÍNSKÝ, M. a M. TIPLICA. *Teorie a praxe dokazování v trestním řízení znovupoznáním osob a věcí*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1986, s. 75.
9. PROTIVÍNSKÝ, M. *Rekognice v přípravném řízení*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra ČSSR, 1971, s. 102, s. 141.
10. STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. roz. vyd. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-095-6, s. 155-156, s. 160-161 s. 172.
11. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. 7. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, s. 1544-1545, s. 1537-1549.
12. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. 4. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2002. ISBN 80-717-9634-4, s. 705.

Elektronické zdroje

1. VICHLENDÁ, M. Kriminalistika, Střední odborná škola ochrany osob a majetku s.r.o., Karviná 2011, s. 317-318 Dostupné z WWW:
<<http://doclayer.cz/1017601-Kriminalistika-tato-studijni-opora-je-spolufinacovana-evropskym-socialnim-fondem-a-statnim-rozpocetem-ceske-republiky.html>>.

Legislativní dokumenty

1. Nález Ústavního soudu ČR pod sp.zn. III ÚS 256/01 ze dne 21.3.2002
2. Nález Ústavního soudu pod sp.zn. IV. ÚS 37/01 ze dne 22.10.2001
3. Usnesení Nejvyššího soudu ČR pod sp.zn. 5 Tdo 936/2007 ze dne 22.8.2007
4. Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp.zn. 2 To 191/03 ze dne 15.1.2004

Ostatní zdroje

- GRUZA, Ewa a Jan MUSIL. Rekognice v polském právu procesním. *Československá kriminalistika*. 1988, č. 3, s. 280-283.
- KONRÁD, Zdeněk. Po velké novele trestního řádu objevujeme v kriminalistické taktice nové problémy?. *Kriminalistika*. 2006, č. 2, ISSN 1210-9150, s. 99.

Seznam zkratek

OČTŘ – Orgán činný v trestním řízení

TŘ – Trestní řád, Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním

SKPV – Služba kriminální policie a vyšetřování

ČR – Česká republika

Např. – Například

Sp. zn. – Spisová značka

Obč. zák. – Občanský zákoník, Zákon č. 40/1964 Sb.

Příp. – Případně

Vč. – Včetně

Apod. – A podobně

PČR – Policie České republiky

Vs. – versus

